

Читайте, щоб не помилятися!

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
86006

Ваш КОНСУЛЬТАНТ

Документи • Роз'яснення • Коментарі • Відповіді

Журнал розповсюджується лише за передплатою
Передплатити можна в усіх відділеннях Укрпошти

№6 (006) червень 2014 року

Алла КАЛЬНИЧЕНКО

ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ ДЛЯ ГОРОДНИЦТВА

- як і хто може їх отримати?
- що можна на них будувати?

ЗЕМЛЯ СТАЛА НЕПОТРІБНОЮ.
Від неї можна відмовитися. Як?

**КОНТРОЛЮЮЧІ ОРГАНИ
ДОПЕКЛИ.**

Хочете поскаржитися на них?
Конкретні поради на 24 стор.

ТАРИФИ ЗРОСЛИ.
**ХТО ОТРИМАЄ
КОМПЕНСАЦІЮ?**

**СКАСОВАНО
БІЛЬШЕ ПІВСОТНІ
ДОЗВІЛЬНИХ ДОКУМЕНТІВ**
На стор. 20 довідаєтеся, які саме

Юрій ЖУРИК
**КОНКУРЕНЦІЯ
І ПІДПРИЄМНИЦТВО.**
Навіщо зберігати
комерційну таємницю?

**ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ —
з 28 по 30 сторінку**

**ЧОМУ ВІДМІНЕНО РІШЕННЯ
МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ?**
Про це наприкінці журналу

**У СЕЛІ — ОДИН ЗЕМЛЕВПОРЯДНИК.
ЧИ МОЖЕ БУТИ ТРИ?**

**ВИЗНАЧАЙТЕ РОЗРАХУНКОМ
ШТАТНОГО РОЗПISУ**

Верховна Рада прийняла перший із низки законопроектів про реформування місцевого самоврядування

17 червня ц. р. Верховна Рада України прийняла в цілому перший з пакету проектів законів реформи місцевого самоврядування «Про співробітництво територіальних громад», підготовлених Робочою групою з питань реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади під керівництвом Віце-прем'єр-міністра — Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства Володимира Гройсмана.

«Документ передбачає об'єднання зусиль територіальних громад, створення спільних органів управління, спільних підприємств, об'єднання бюджетних ресурсів, які дадуть можливість громадам вирішувати ті проблеми, які в них є. Цей законопроект є довгоочікуваним серед територіальних громад сіл, селищ, міст», — наголосив Володимир Гройсман, представляючи його.

Нагадаємо, крім прийнятого законопроекту «Про співробітництво територіальних громад», підготовлено проект закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (схвалений Урядом 11 червня 2014 року). Також Робоча група працює над пропозиціями щодо внесення змін до Бюджетного кодексу України та інших законів, необхідних для зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування. Триває робота і над новою редакцією проекту закону «Про місцеве самоврядування» та іншими документами, які розробляються на виконання Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, прийнятої Урядом 1 квітня 2014 року.

Парламентарі скасували плату за внесення відомостей до Державного земельного кадастру

5 червня ц. р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний земельний кадастр» щодо скасування плати за внесення відомостей до Державного земельного кадастру та змін до них», розроблений Держземагентством України.

Законом скасовується плата за внесення відомостей до Державного земельного кадастру, зокрема, за державну реєстрацію земельної ділянки, державну реєстрацію обмежень у використанні земель, внесення до Державного земельного кадастру відомостей (змін до них) про землі в межах території адміністративно-територіальних одиниць та земельну ділянку.

Визначено перелік адмінпослуг, які можна отримати в центрах надання адміністративних послуг на території України

5 червня 2014 року набрало чинності розпорядження Кабінету Міністрів України № 523-р «Деякі питання надання адміністративних послуг органів виконавчої влади через центри надання адміністративних послуг».

Перелік містить 51 адміністративну послугу, суб'єктами надання яких є територіальні органи Державної міграційної служби, Держземагентства, Держархбудінспекції, Державної служби з надзвичайних ситуацій, Укрдержреєстру, Держсанепідслужби, Держгірпромнагляду.

Місцеві державні адміністрації, при яких утворені центри надання адміністративних послуг, зобов'язані організувати надання визначених Переліком адмінпослуг через місцеві центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи). Так, у місцевих ЦНАПах суб'єкти, зокрема, зможуть:

- зареєструвати підприємницьку діяльність;
- одержати відомості з Державного земельного кадастру;
- отримати дозвільні документи на госпдіяльність.

Надання послуг Переліку місцевим держадміністраціям необхідно організувати поетапно: з 1 вересня 2014 року, 1 жовтня 2014 року, 1 січня 2015 року.

В Україні запроваджено штрафи за несплачене паркування

Президент України Петро Порошенко підписав Закон №1283-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо паркування транспортних засобів».

Відтепер водієві транспортного засобу за несплату вартості послуг з користування майданчиками для платного паркування доведеться заплатити штраф у розмірі від 8 до 12 неоподатковуваних мінімумів.

Паркування транспортних засобів на місцях, призначених для безоплатного паркування транспортних засобів, особами, які не мають пільг, тягне за собою накладення штрафу на водіїв транспортних засобів від 15 до 18 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Законом також надано право органам місцевого самоврядування приймати рішення про організацію майданчиків для паркування транспортних засобів та контролювати дотримання вимог щодо розміщення, обладнання і функціонування майданчиків для паркування транспортних засобів, установлених Правилами паркування транспортних засобів.

У НОМЕРІ

ЗАКОН І ПРАКТИКА

2 Алла КАЛЬНИЧЕНКО ГОРОДНИЦТВО. ЯК ГРОМАДЯНАМ НАДАЮТЬСЯ ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ?

- Хто може отримати земельну ділянку для городництва у користування
- Площа земельної ділянки, яка надається для городництва
- Обмеження у використанні земель, наданих для городництва

РЕКОМЕНДАЦІЇ МІСЦЕВИМ РАДАМ

4 Спеціалісти-землевпорядники у штаті сільської ради. Скільки їх має бути?

- МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ щодо визначення критеріїв встановлення кількості посад спеціалістів-землевпорядників у штатах сільських та селищних рад

СПІВІСНУВАННЯ ПУБЛІЧНИХ ТА ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ

6 Юрій ЖУРИК КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ: ПОНЯТТЯ, ОХОРОНА, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ТЕМУ ПІДКАЗАВ ЧИТАЧ

8 Ганна БЕКОВСЬКА ЯК ВІДМОВИТИСЯ ВІД ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

- Відмова від права власності на земельну ділянку, якщо у власника є правовстановлюючий документ
- Відмова від права власності на земельну ділянку, якщо у власника відсутній правовстановлюючий документ
- Відмова від права користування земельною ділянкою

СУД І ПРАКТИКА

11 Про судову практику розгляду цивільних справ про спадкування

МІНЕКОНОМРОЗВИТКУ УКРАЇНИ. РОЗ'ЯСНЕННЯ

15 Про здійснення державних закупівель

ЩО НОВОГО?

- 16 Нотаріусів зобов'язали видавати довідки про розмір плати за вчинення нотаріальної дії
- 26 Договори оренди сільгоспземель реєструватимуться за принципом екстериторіальності

ЗА ЩО І СКІЛЬКИ ПЛАТИТИМЕМО?

18 Житлово-комунальні послуги дорожчають. Програма житлових субсидій та механізм компенсації додаткових витрат на оплату

- Чому зростають тарифи?
- Коли надійдуть перші платіжні квитанції за новими тарифами?
- Хто матиме право на отримання компенсації?

ЯКЩО КОЛЕГА НЕ ВИЙШОВ НА РОБОТУ...

19 Щодо встановлення доплат за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників, що супроводжується значним навантаженням

ДЕРЖПІДПРИЄМНИЦТВО. КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ

20 Скасовано 59 документів дозвільного характеру

- Дозволи, що скасовуються в Переліку документів дозвільного характеру

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДПРИЄМЦЯ

24 Що слід враховувати суб'єктам господарювання під час складання скарг

- I. На що слід звертати першочергову увагу при написанні скарги на дії органу державного нагляду (контролю)?
- II. Як слід викласти проблемне питання та описати його суть?
- III. Які заходи вживатимуться за результатом розгляду скарги?

ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВО УКРАЇНИ. РОЗ'ЯСНЕННЯ

26 Є надлишок землі для будівництва і обслуговування житлового будинку. Як його узаконити?

ВІДПОВІДАЄМО НА ЛИСТИ

- 28 Щоб продати будинок, приватизувати земельну ділянку не обов'язково
- 28 Земельна ділянка успадковується з тим цільовим призначенням, яке записано у державному акті
- 30 При відчуженні майно втрачає статус «військового», тож і земельна ділянка під ним має втратити статус «земель оборони»
- 30 Особисте підсобне та особисте селянське господарства. У чому різниця?

32 РІШЕННЯ МІСЦЕВОЇ ВЛАДИ ОСКАРЖЕНІ. ЧОМУ?

Алла КАЛЬНИЧЕНКО,
юрист

З погіршенням соціально-економічного стану у державі більшість громадян, аби вижити в скрутні часи, повертаються до вирощування власної сільськогосподарської продукції. Якщо у 90-х роках сільськогосподарськими підприємствами вироблялося 71 відсоток овочевої продукції, а 29 відсотків — населенням, в 2000-2012 роках тенденція змінилася на протилежне. Населенням вирощується до 90 відсотків овочів та до 10 відсотків — сільськогосподарськими підприємствами.

Городництво є складовою сільськогосподарського виробництва, орієнтованого на забезпечення продуктами харчування населення, передусім овочами. Воно, як процес вирощування сільськогосподарських культур, невід'ємно пов'язане із землею. За чинним законодавством, зокрема, статтею 36 Земельного кодексу України, громадянам або їх об'єднанням із земель державної або комунальної власності можуть надаватися в оренду земельні ділянки для городництва. На цих землях не допускається закладання багаторічних плодкових насаджень, а також спорудження капітальних будівель і споруд. Натомість на земельних ділянках, наданих для городництва, можуть бути зведені тимчасові споруди для зберігання інвентарю та захисту від непогоди. Після закінчення строку оренди зазначеної земельної ділянки побудовані тимчасові споруди підлягають знесенню власниками цих споруд за їх рахунок.

ГОРОДНИЦТВО. ЯК ГРОМАДЯНАМ НАДАЮТЬСЯ ЗЕМЕЛЬНІ ДІЛЯНКИ?

✓ ХТО МОЖЕ ОТРИМАТИ ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ ДЛЯ ГОРОДНИЦТВА У КОРИСТУВАННЯ

За нормами Земельного кодексу України до органу місцевого самоврядування або територіального органу земельних ресурсів можуть звернутися громадяни або їх об'єднання із заявою про надання в користування земельної ділянки — відповідно комунальної чи державної власності — для городництва.

Нагадаємо, що згідно із частиною п'ятою статті 22 Земельного кодексу України іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та іноземні держави не можуть набувати сільськогосподарські землі у власність.

Щодо оренди іноземними громадянами, особами без громадянства чи їх об'єднаннями земель сільськогосподарського призначення, то чинним законодавством жодних обмежень не встановлено.

Отже, до кола осіб, які можуть претендувати на земельні ділянки для городництва, відносяться: громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства, громадські об'єднання, які бажають займатися городництвом, або кооперативи, утворені цими громадянами.

✓ ПЛОЩА ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ, ЯКА НАДАЄТЬСЯ ДЛЯ ГОРОДНИЦТВА

На жаль, чинним законодавством не встановлено граничної площі земельної ділянки, яка може надаватися в користування громадянам або їх об'єднанням саме для городництва. Є випадки, коли для цих цілей надавалися в оренду земельні ділянки площею 20, 40 і навіть 100 га. Як громадянину, який не є суб'єктом підприємницької діяльності, обробити таку площу та самостійно спожити вирощений урожай? А ось об'єднання громадян (кооператив) може обробляти такі площі.

Тому при прийнятті рішення щодо розміру земельної ділянки, яка передається громадянину або об'єднанню громадян в оренду для городництва, слід виходити з такого :

1. Громадянину земельна ділянка для городництва надається в оренду для вирощування овочів та інших однолітніх сільськогосподарських культур. При цьому ні спорудження капітальних будівель та споруд, ні закладання багаторічних насаджень не допускається. Громадянин, який бажає отримати у користування земельну ділянку для городництва, не є суб'єктом підприємницької діяльності і городництво у цьому сенсі не є

товарним сільськогосподарським виробництвом. Тобто громадянин має вирощувати городину для власних потреб на орендованій (тимчасово зайнятій) земельній ділянці.

А, отже, площа земельної ділянки має бути адекватною можливостям громадянина її використовувати за цільовим призначенням. За аналізом рішень місцевих рад та районних адміністрацій, розміщених в мережі Інтернет, площа земельних ділянок, які надавалися в оренду громадянам для городництва, коливається в межах від 0,10 до 0,6 гектара.

Разом з тим, Законом «Про особисте селянське господарство» встановлено, що площа земельної ділянки для ведення ОСГ, яка надається громадянину для вирощування сільськогосподарської продукції для власних потреб, не може бути більшою за 2 га. За аналогією при зверненні громадян до місцевих рад або до територіальних органів земельних ресурсів щодо надання їм в оренду земельних ділянок для городництва площа земельної ділянки має визначатися в межах 2 гектарів.

2. Якщо до органу місцевого самоврядування або територіального органу земельних ресурсів звертається об'єднання громадян або кооператив (юридична особа) щодо надання у користування земельної ділянки для ведення городництва, площа може визначатися з розрахунку кількості членів такого об'єднання (кооперативу). Виходячи із зазначеного, площа земельної ділянки, яка передаватиметься в оренду об'єднанню громадян, складатиметься із земельних ділянок площею до 2-х га, помножених на кількість членів цього об'єднання та площі земель загального користування (проїзди) при їх необхідності.

✓ ОБМЕЖЕННЯ У ВИКОРИСТАННІ ЗЕМЕЛЬ, НАДАНИХ ДЛЯ ГОРОДНИЦТВА

Земельні ділянки, які надаються громадянам або юридичним особам у користування, мають використовуватися згідно з їх цільовим призначенням. Так, на земельних ділянках, наданих в оренду для городництва, користувачами (орендарями) мають вирощуватися городні культури та можуть зводитися тимчасові споруди для зберігання інвентарю і захисту від непогоди. Такі тимчасові споруди не повинні мати фундаменту, і тим більше не можуть бути зареєстровані як нерухоме майно, право власності на яке виникло в орендарів. Після закінчення строку оренди зазначеної земельної ділянки побудовані тимчасові споруди підлягають знесенню власниками цих споруд за їх рахунок.

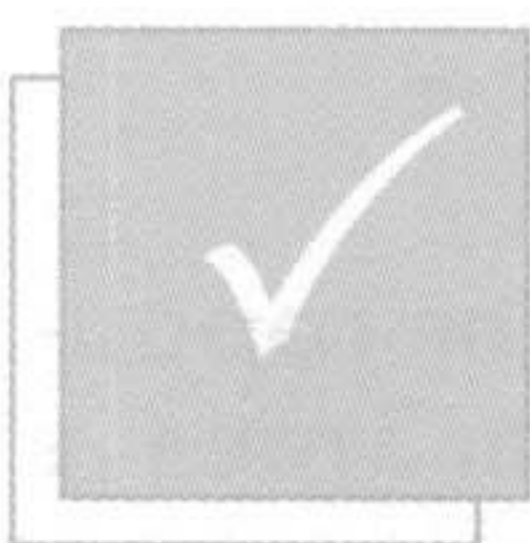
На земельних ділянках, наданих для городництва, забороняється закладання багаторічних плодових насаджень, а також спорудження капітальних будівель і споруд.

Передавати земельну ділянку, надану в оренду громадянину для городництва, в суборенду юридичній особі — сільськогосподарському товаровиробнику — забороняється, оскільки таким чином змінюється умова використання земельної ділянки, наданої для городництва, а також її цільове призначення, що, у свою чергу, є підставою для припинення права користування нею (ст. 140 Земельного кодексу України).

ПІДСУМКИ

1. Земельна ділянка для городництва може надаватися в користування громадянам України, особам без громадянства та іноземним особам. Крім того, громадяни можуть об'єднатися у кооператив або громадську організацію, яким теж можуть передаватися в оренду земельні ділянки для городництва.
2. Площа земельної ділянки, яка надається громадянину для городництва, визначається органом, який приймає рішення про надання її в оренду, відповідно до генерального плану населеного пункту та іншої містобудівної документації. Однак, площа таких ділянок не повинна перевищувати 2 га. Площа земельної ділянки, яка надається об'єднанню громадян для городництва, може визначатися залежно від кількості громадян, помноженої на площу до 2 гектарів.
3. Для городництва можуть надаватися земельні ділянки, які тимчасово не використовуються, або ж їх використання (навіть за іншим цільовим призначенням) заплановано на пізніший час. Наприклад, почерговість освоєння земель під будівництво або видобуток корисних копалин.
4. Використання земельної ділянки для городництва за договором оренди понад 15 років або незаконне будівництво капітальних будівель і споруд на такій земельній ділянці не є підставою для приватизації земельної ділянки. У цьому випадку норми статті 119 щодо набувальної давності застосовувати не можна. Капітальні ж будівлі, зведені незаконно на земельних ділянках, наданих для городництва, підлягають зносу за рахунок орендаря.

СПЕЦІАЛІСТИ-ЗЕМЛЕВПОРЯДНИКИ у штаті сільської ради.

СКІЛЬКИ ЇХ МАЄ БУТИ?

Свого часу на виконання підпункту «д» пункту 4 Розділу ІХ «Прикінцеві положення» Земельного кодексу України та підпункту 4 пункту 3 протоколу № 1 від 22 травня 2002 року Міжвідомчої комісії з питань місцевого самоврядування при Кабінеті Міністрів України Держкомземом за погодженням з Мінфіном були розроблені Методичні рекомендації щодо визначення критеріїв встановлення кількості посад спеціалістів-землевпорядників у штатах сільських та селищних рад.

Ці Методичні рекомендації не є нормативно-правовим документом, а наводять критерії, за якими можуть вводитися посади спеціалістів-землевпорядників у штати сільських, селищних рад, виходячи із реального фінансово-економічного стану та навантаження на кожну особу.

Для зручності подаємо ці Методичні рекомендації в повному обсязі.

Прошу дати роз'яснення: якщо площа сільської ради становить 7580 га і в штатному розписі затверджена одна штатна одиниця, чи можлива доплата спеціалісту-землевпоряднику, оскільки площа перевищує 5000 га. Якщо можлива, то згідно з якою статтею закону?

Сільська рада

с. Підвисоке
Новоархангельського району
Кіровоградської області

Додаток
до листа Держкомзему України
від 13 листопада 2002 р. № 14-15-6/5694

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

щодо визначення критеріїв встановлення кількості посад спеціалістів-землевпорядників у штатах сільських та селищних рад

Зазначені рекомендації розроблено Держкомземом України відповідно до підпункту «д» пункту 4 Розділу ІХ «Прикінцеві положення» Земельного кодексу України та підпункту 4 пункту 3 протоколу № 1 від 22 травня 2002 року Міжвідомчої комісії з питань місцевого самоврядування при Кабінеті Міністрів України і які не є нормативно-правовим документом.

Статтею 12 Земельного кодексу України та статтею 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначені повнова-

ження сільських та селищних рад у галузі земельних відносин.

Для виконання власних (самоврядних) та делегованих повноважень у сфері регулювання земельних відносин сільськими та селищними радами у склад їх виконавчих органів можуть вводитися посади спеціалістів-землевпорядників.

Основними критеріями під час прийняття рішення сільською та селищною радою про введення до виконавчого органу посад спеціалістів-землевпорядників та встановлення їх кількості є:

- площа земель відповідної сільської та селищної ради згідно із проектом формування території і встановлення меж сільської (селищної) ради;
- кількість землевласників та землекористувачів згідно із даними статистичної звітності «Звіт з кількісного обліку земель України».

Проект формування територій і встановлення меж сільських, селищних рад складається з метою створення територіальних умов для самостійного вирішення

Таблиця 1

Кількість землевласників, землекористувачів на території ради (осіб)	Кількість спеціалістів-землевпорядників у складі виконавчого органу ради (штатних одиниць)
до 1500	0,5
від 1500 до 3000	1
від 3000 до 4500	1,5
від 4500 до 6000	2
від 6000 до 7500	2,5
від 7500 до 9000	3

сільськими селищними радами та їх органами усіх питань місцевого життя. Вказівки по складанню зазначеного проекту затвержені Головою Держкомзему України 30.10.91 р.

Проект формування території і встановлення меж сільських рад погоджується сільськими радами і затверджується районною радою.

Проект формування території і встановлення меж селищних рад погоджується селищними і районними радами і затверджується обласною радою або за її дорученням районною радою.

Кількість землевласників та землекористувачів констатується щорічно у формі б-зем «Звіт про наявність земель та розподіл їх за власниками землі, землекористувачами, угіддями та видами економічної діяльності» (розділ 1, 13).

Враховуючи практику обслуговування сільських та селищних рад та виходячи із площі територіальних громад та кількості землевласників і землекористувачів розрахунок кількості спеціалістів-землевпорядників доцільно здійснювати за зазначеними критеріями:

В разі, якщо площа сільської (селищної) ради перевищує 5000 га при розрахунку кількості посад спеціалістів-землевпорядників вводиться підвищуючий коефіцієнт 0,2 на кожну 1000 га понад 5000 га (приклад розрахунку додається).

У штаті виконавчого комітету сільських і селищних рад пропонується визначати кількість спеціалістів-землевпорядників за розрахунком

вою кількістю (графа 2 таблиці 1), але не менше 0,5 штатної одиниці. В разі, якщо за розрахунком кількість штатних одиниць більше 0,5 але менше ніж 1, округлення здійснювати до одиниці.

Питання щодо визначення остаточної чисельності спеціалістів-землевпорядників згідно із підпунктом 3 пункту 1 статті 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та пунктом 1 частини 1 статті 88 Бюджетного кодексу України вирішується виключно на пленарних засіданнях сільської та селищної ради з врахуванням можливостей покриття пов'язаних з цим додаткових видатків в межах фонду заробітної плати згідно з кошторисом на відповідний період.

Функціональні обов'язки спеціаліста-землевпорядни-

ка сільської (селищної) ради повинні бути викладені у посадовій інструкції, яка затверджується сільським (селищним) головою. Методичні рекомендації щодо розроблення типової посадової інструкції спеціаліста-землевпорядника сільської (селищної) ради розроблені Держкомземом України і доведені листом від 22.08.2002 № 14-15-6/4303 до Ради міністрів АР Крим, обласних, Севастопольської міської державних адміністрацій для практичного використання сільськими та селищними радами.

Заступник голови
Держкомзему України
В. В. Жмуцький

Заступник Державного секретаря Мінфіну України
О. С. Яременко

Отже, розрахунок кількості одиниць інженерів-землевпорядників у штаті сільської або селищної ради залежить, в першу чергу, від загальної площі земель такої ради, від кількості землевласників та землекористувачів на її території. Крім того, звичайно, такий розрахунок залежить від фінансових можливостей місцевої ради. Ще раз звертаємо увагу на те, що вищезгаданий документ є рекомендаційним.

КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ: ПОНЯТТЯ, ОХОРОНА, ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Одним з найбільш складних питань правового регулювання відносин, пов'язаних з конфіденційною інформацією, є питання встановлення рівноваги публічних та приватних інтересів суспільства та окремих суб'єктів. Йдеться про те, що з одного боку — суспільство та його громадяни мають право знати про те, що може спричинити їм шкоду або обмежити їх права, а з іншого — суб'єкти господарювання займаються підприємницькою діяльністю в умовах все більш жорсткої конкуренції, яка може здійснюватися недобросовісними методами, тобто частина інформації не повинна розголошуватися.

ДОВІДКОВО

✓ **Комерційна таємниця** — це інформація, яка є секретною у тому розумінні, що вона в цілому чи в певній формі є невідомою та нелегкодоступною для осіб, які мають справу з видом інформації, до якого вона належить, у зв'язку з цим, вона має комерційну цінність (ст. 505 Цивільного кодексу України). Комерційна таємниця, як і ноу-хау (від англ. know how — знаю як, секрети виробництва), є різновидом конфіденційної інформації.

✓ **Конфіденційна інформація** — це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних або юридичних осіб і поширюються, за їх бажанням, відповідно до передбачених ними самими умов.

Кваліфікуючою ознакою відомостей, що містять комерційну таємницю, є можливість завдання матеріальної шкоди підприємству або його діловій репутації. Не обов'язково, щоб розголошення відомостей завдало реальної шкоди.

Причому законодавчо не встановлено, яким саме інтересам може бути завдано шкоди. Можна припустити, що інтереси підприємства можуть бути порушені внаслідок розголошення цих відомостей, у використанні їх конкурентами з метою одержання певних переваг над іншими суб'єктами господарювання.

Варто зазначити, що будь-яка інформація, розробки та досягнення у будь-якій сфері можуть бути об'єктом комерційної таємниці. Але, слід зауважити, що в законодавстві України є певні винятки. Зокрема, відомості,

Юрій ЖУРИК,
кандидат юридичних наук

які не можуть становити комерційну таємницю, визначено у постанові Кабінету Міністрів України № 611 від 9 серпня 1993 року «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці». Це така інформація і документи:

- установчі документи, документи, що дозволяють займатися підприємницькою чи господарською діяльністю та її окремими видами;
- інформація за всіма встановленими формами державної звітності;
- дані, які необхідні для перевірки обчислення і сплати податків та інших обов'язкових платежів;
- відомості про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, а також наявність вільних робочих місць;
- документи про сплату податків і обов'язкових платежів;
- інформація про забруднення навколишнього природного середовища, недотримання безпечних умов праці, реалізацію продукції, що завдає шкоди здоров'ю, а також інші порушення законодав-

- ства України та розміри заподіяних при цьому збитків;
- документи про платоспроможність;
- відомості про участь посадових осіб підприємства в кооперативах, малих підприємствах, спілках, об'єднаннях та інших організаціях, які займаються підприємницькою діяльністю;
- відомості, що відповідно до чинного законодавства підлягають оголошенню.

Таким чином, логічно впливає, що всі інші відомості, крім тих, що передбачено у постанові, можуть становити комерційну таємницю.

Господарський кодекс України у ст. 162 вказує на правомочності суб'єктів господарювання щодо комерційної таємниці. Так суб'єкт господарювання, що є володільцем технічної, організаційної або іншої комерційної інформації, має право на захист від незаконного використання цієї інформації третіми особами, за умов, що ця інформація має комерційну цінність у зв'язку з тим, що вона невідома третім особам і до неї немає вільного доступу інших осіб на законних підставах, а володільць інформації вживає належних заходів до охорони її конфіденційності.

Стосовно охорони та збереження будь-якої таємниці, у тому числі комерційної, керівники підприємств, організацій, установ мають зробити низку дій щодо забезпечення охорони такої таємниці, а саме:

1. Чітко визначити — які саме відомості підприємства або організації є комерційною таємницею.
2. Видати наказ по підприємству, організації, в якому чітко вказати та перерахувати, які саме відомості є комерційною таємницею та ознайомити з ним безпосередніх працівників (бажано під розписку або скласти протокол зборів).
3. Вжити конкретних заходів (фактичних дій) щодо охорони та збереження відповідних відомостей (наприклад, встановити сигналізацію, сейф, код, пароль, решітку на вікна тощо).

У Законі України «Про захист від недобросовісної конкуренції» (основному нормативному акті, спрямованому на захист комерційної таємниці) заборонено «неправомірне» збирання таких відомостей, якщо це «завдало чи могло завдати шкоди суб'єкту господарювання». Можна зробити логічний висновок, що збирання комерційної інформації може бути і «правомірним». Дійсно, правомірними такі дії будуть, коли згоду на ознайомлення з комерційною таємницею дано керівництвом організації, або з дозволу уповноваженої на те особи (в усній формі або за договором).

За дії суб'єктів господарювання, які спрямовані на отримання чужої конфіденційної інформації, передбачено господарсько-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність.

Відповідно до Закону України «Про захист економічної конкуренції» передбачено господарсько-правову відповідальність за дії у вигляді неправомірного збирання комерційної таємниці (ст. 16 Закону), розголошення комерційної таємниці (ст. 17 Закону), схилення до розголошення комерційної таємниці (ст. 18 Закону) та неправомірне використання комерційної таємниці (ст. 19 Закону). Це господарсько-правова відповідальність, яка застосовується за протиправні дії з боку суб'єкта господарювання. Зрозуміло, якщо суб'єкт господарювання юридична особа, то відповідні дії будуть вчинятися конкретною фізичною особою, до якої відповідно до чинного законодавства буде застосовано адміністративну або кримінальну відповідальність.

Кодекс України про адміністративні правопорушення у частині 3 статті 164-3 «Недобросовісна конкуренція» передбачає адміністративне правопорушення — дії у вигляді отримання, використання, розголошення комерційної таємниці, а також конфіденційної інформації з метою заподіяння шкоди діловій репутації або майну іншого підприємця, що тягне за собою накладення штрафу від дев'яти до вісімнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Крім того, передбачено також і кримінальну відповідальність. Зокрема, у Кримінальному кодексі України — стаття 231 «Незаконне збирання з метою використання або використання

відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю», та стаття 232 «Розголошення комерційної або банківської таємниці». Кваліфікаційною ознакою цих дій як злочину буде наявність в них прямого умислу, мети отримання або розголошення та заподіяння істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності.

Умисні дії, спрямовані на отримання відомостей, що становлять комерційну таємницю, з метою розголошення чи іншого використання цих відомостей (комерційне шпигунство), а також незаконне використання таких відомостей, якщо це спричинило істотну шкоду суб'єкту господарської діяльності, — караються штрафом від двохсот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

Умисне розголошення комерційної або банківської таємниці без згоди її власника особою, якій ця таємниця відома у зв'язку з професійною або службовою діяльністю, якщо воно вчинене з корисливих чи інших особистих мотивів і завдало істотної шкоди суб'єкту господарської діяльності, — карається штрафом від однієї тисячі до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

ЯК ВІДМОВИТИСЯ ВІД

Ганна БЕКОВСЬКА, юрист

Кількість українців за роки незалежності скоротилася на 6,5 млн осіб. Щорічно населення України зменшується на 500 тисяч. За даними Державної служби статистики, на 1 травня 2013 року чисельність населення України становила 45 млн 495 тис, а вже на 1 червня — 45 млн 480 тисяч.

Повільне, але помітне збільшення населення в Україні на кінець 2012 року державна служба статистики зафіксувала тільки в п'яти областях: Закарпатській, Рівненській, Волинській, Івано-Франківській та Чернівецькій. За даними Державного комітету статистики України, в 2012 році в Закарпатській області народилося на 4,1 тис. осіб більше, ніж померло, в Рівненській — на 4 тис., у Волинській — на 1,5 тис., в Івано-Франківській — на 300 осіб, а в Чернівецькій — на 217 осіб.

Найбільш депресивними в Україні є Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Харківська, Чернігівська та Полтавська області. Рівень смертності в цих регіонах перевищує рівень народжуваності в середньому вдвічі. За даними Державного комітету статистики, в 2012 році населення Донецької області скоротилося більш ніж на 27 тис. осіб, Дніпропетровської і Луганської — більш ніж на 14 тис., Харківської — майже на 13 тис., а Чернігівської та Полтавської областей — майже на 10 тис. осіб.

Демографічний стан країни напряму пов'язаний із розвитком населених пунктів, особливо у сільській місцевості.

Сьогодні села фактично поставлені на межу виживання. Щороку з карти України зникають десятки населених пунктів. Тисячі — на межі вимирання. Багато українських сіл забуті й занедбані. З 2001 року в Україні вимерло понад 640 сіл. У населених пунктах із півсотнею людей за щастя не лише будинок культури чи бібліотека, а й магазин або транспорт.

Враховуючи все це, а також нинішню економічну ситуацію в Україні, в сільських жителів дедалі частіше виникає бажання, а іноді і необхідність відмовитися від частини земель, які їм свого часу надавалися у користування чи власність.

Які ж основні причини такої відмови?

Передусім це те, що громадяни, які залишилися жити у селі, а це в першу чергу пенсіонери, вже не можуть обробляти великі масиви землі, тримати худобу та вести інше господарство.

Наступною причиною є те, що власники та користувачі земель мають сплачувати земельний податок або орендну плату. Слід згадати, що чинний Податковий кодекс передбачає певні пільги щодо плати за землю, зокрема, що пенсіонери звільнені від сплати земельного податку, однак у певних межах площ земель, передбачених законодавством. Маючи надлишок площ, земельний податок сплачувати необхідно.

ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Ще однією із причин відмови від землі є те, що дітям (спадкоємцям) таких громадян земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства та інші сільськогосподарські землі, як правило, не потрібні, оскільки вони не планують повертатися в село. Аби не було мороки з реоформленням такої землі у спадщину та відмови від неї спадкоємцями, батьки ще за життя бажають впорядкувати всі земельні питання.

Отже, розглянемо декілька випадків, як на законних підставах громадянам відмовитися від права на землю.

■ ВІДМОВА ВІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ, ЯКЩО У ВЛАСНИКА Є ПРАВОВСТАНОВЛЮЮЧИЙ ДОКУМЕНТ

Підставами припинення права власності на земельну ділянку згідно зі статтею 140 Земельного кодексу України є:

- а) добровільна відмова власника від права на земельну ділянку;
- б) смерть власника земельної ділянки за відсутності спадкоємця;
- в) відчуження земельної ділянки за рішенням власника;
- г) звернення стягнення на земельну ділянку на вимогу кредитора;
- г) відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності та для суспільних потреб;
- д) конфіскація за рішенням суду;
- е) невідчуження земельної ділянки іноземними особами та особами без громадянства у встановлений строк у випадках, визначених цим Кодексом.

Як бачимо, серед підстав можливого припинення права власності на земельну ділянку найпершою є добровільна відмова власника від права на земельну ділянку. Отже, якщо власник бажає відмовитися від права власності на земельну ділянку відповідно до статті 142 цього ж Кодексу, необхідно:

1. Власнику звернутися з відповідною заявою до місцевої ради або органу виконавчої влади із заявою про відмову від права власності на земельну ділянку на користь відповідної територіальної громади або держави. При цьому підпис власника на заяві має бути нотаріально засвідченим.

Відповідно до Закону України «Про нотаріат» засвідчення справжності підпису на документах здійснюється нотаріусом (ст. 34), посадовими особами органів місцевого самоврядування (ст. 37), начальниками установ виконання покарань (ст. 40-1), а також посадовими особами кон-

сульських установ України (ст. 38). Засвідчення справжності підпису є підтвердженням факту проставлення особистого підпису конкретною особою.

2. Раді або органу виконавчої влади прийняти рішення про згоду на передачу у комунальну або відповідно у державну власність земельної ділянки, від якої відмовляється її власник.

3. Власнику звернутися до територіального відділу земельних ресурсів та отримати витяг з Державного земельного кадастру про земельну ділянку. Якщо земельна ділянка не внесена до бази даних Державного земельного кадастру — замовити технічну документацію щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості), на підставі якої земельна ділянка буде зареєстрована.

4. Власнику та органу, до якого переходить право власності на земельну ділянку, спільно звернутися до нотаріуса для посвідчення угоди про передачу права власності на земельну ділянку. Власник для укладання такої угоди, крім інших необхідних документів, має подати нотаріусу витяг з Державного земельного кадастру та документи, які підтверджують право власності на земельну ділянку. Нагадаємо, що такими документами є:

- державний акт на право власності на земельну ділянку;
- договір купівлі-продажу, дарування тощо, за яким у

громадянина виникло право власності на земельну ділянку або свідоцтво про право на спадщину з долученими до них до 2013 року державними актами відчужувача (спадкодавця) з відмітками про перехід права власності, з 2013 року — витяг з державного реєстру прав на нерухоме майно про державну реєстрацію права власності на земельну ділянку;

— з 2013 року свідоцтво про право власності на земельну ділянку.

Нотаріус посвідчує таку угоду та реєструє право комунальної або державної власності за відповідним набувачем.

■ ВІДМОВА ВІД ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ, ЯКЩО У ВЛАСНИКА ВІДСУТНІЙ ПРАВОВІСТАНОВЛЮЮЧИЙ ДОКУМЕНТ

Слід нагадати, що відповідно до чинного законодавства до 2002 року право власності на земельні ділянки у громадян виникало з дня прийняття відповідною радою рішення про безоплатну передачу їм земельних ділянок з послідувочою видачею державних актів на право власності на ці ділянки.

Такий порядок був встановлений Декретом Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року № 15. Оскільки такий порядок не стільки спрощував набуття у власність землі, як створю-

вав низку проблем для їх власників, з набранням чинності у 2002 році новим Земельним кодексом такий порядок був змінений. Зокрема, статтями 125 та 126 передбачалося, що право власності або право користування виникає з дня видачі та державної реєстрації державних актів на право власності на земельні ділянки.

Разом з тим, оскільки відповідно до статті 58 Конституції України закони зворотної сили не мають, — ті громадяни, яким за рішенням місцевих рад були передані до 2002 року у власність земельні ділянки, вважаються власниками цих ділянок. Однак, якщо у громадян немає державних актів або інших правовстановлюючих документів, вони не можуть ні продати, ні подарувати, ні іншим чином відчужити свою земельну ділянку, оскільки нотаріус не посвідчить угоду без правовстановлюючого документа. Також виникають проблеми і зі спадкуванням таких ділянок, бо нотаріус не може внести їх у свідоцтво про право на спадщину.

Тому й у випадку відмови від права власності доцільно спочатку це право дооформити, а потім від нього відмовлятися. Однак, на практиці ради йдуть назустріч громадянам і, оскільки земельна ділянка ще не зареєстрована у земельному кадастрі та право власності громадян на час відмови від нього не зареєстроване в Державному реєстрі прав, рішення власника про відмову від земельної ділянки є

підставою для прийняття рішення радою про віднесення цієї ділянки до земель запасу комунальної власності. Щодо органів виконавчої влади, практика прийняття таких рішень не знайшла широкого застосування. На цьому етапі реєстрація самої земельної ділянки та реєстрація права комунальної або державної власності на таку ділянку не є обов'язковою.

■ ВІДМОВА ВІД ПРАВА КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЮ ДІЛЯНКОЮ

Частиною третьою та четвертою статті 142 встановлено, що припинення права постійного користування земельною ділянкою у разі добровільної відмови землекористувача здійснюється за його заявою до власника земельної ділянки.

Власник земельної ділянки на підставі заяви землекористувача приймає рішення про припинення права користування земельною ділянкою, про що повідомляє органи державної реєстрації.

Нагадаємо, що до 2002 року земельні ділянки надавалися громадянам, у тому числі, й у постійне користування.

Якщо ж мова йде про право оренди, сервітуту, суперфіцію чи емфітевзису і громадянин має намір відмовитися від них, то однієї заяви про відмову у цьому випадку мало. Оскільки такі права виникають на підставі відповідних договорів.

ПРО СУДОВУ ПРАКТИКУ РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ ПРО СПАДКУВАННЯ

(витяг щодо строку прийняття спадщини та визнання спадщини відумерлою)*

Подаємо другу частину витягу щодо строку прийняття спадщини та визнання спадщини відумерлою із інформації про узагальнення судової практики розгляду цивільних справ про спадкування, яку було обговорено та взято до відома на засіданні пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

2.

ПРИ ВИРІШЕННІ СПОРІВ ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ДОДАТКОВОГО СТРОКУ ДЛЯ ПОДАВАННЯ ЗАЯВИ ПРО ПРИЙНЯТТЯ СПАДЩИНИ СУДАМ СЛІД ЗВЕРТАТИ УВАГУ НА ЧАС ВІДКРИТТЯ СПАДЩИНИ ТА ДІЮ АКТИВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ВІДПОВІДНО ДО п. 5 ПРИКІНЦЕВИХ ТА ПЕРЕХІДНИХ ПОЛОЖЕНЬ ЦК.

Судам необхідно розмежовувати пропуск строку для прийняття спадщини, прийняття спадщини особами, які постійно проживали зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, прийняття спадщини шляхом вступу у володіння та управління спадковим майном (ст. 549 ЦК УРСР).

Якщо спадщина відкрилась після 1 січня 2004 року, суди не повинні задовольняти вимоги про встановлення факту прийняття спадщини шляхом вступу в управління чи володіння спадковим майном або задовольняти позови про визнання права власності на спадкове майно із зазначених підстав.

Суди також не повинні задовольняти позови про визначення додаткового строку для прийняття спадщини після смерті спадкодавців, які померли до 1 січня 2004 року, і

спадщина прийнята кимось із спадкоємців, у тому числі шляхом вступу в управління та володіння спадковим майном (ст. 549 ЦК УРСР) або перейшла до держави на підставі ст. 555 ЦК УРСР.

Передбачений ст. 549 ЦК УРСР шестимісячний строк для прийняття спадщини може бути продовжений судом за заявою заінтересованої особи при доведеності поважності причин його пропуску. У разі продовження зазначеного строку суд одночасно вирішує питання про визнання за позивачем права на належне йому майно, що збереглося в натурі, або на грошові суми, коли воно реалізоване. Така практика узгоджується із роз'ясненнями, що містяться в пунктах 3, 4 ППВСУ від 24 червня 1983 року № 4 «Про практику розгляду судами України справ про спадкування».

Відповідно до ст. 548 ЦК УРСР та ст. 1268 ЦК не допу-

скається прийняття спадщини з умовою чи із застереженням, а тому зі змісту цих норм вбачається, що спадкоємець приймає (або не приймає) спадщину в повному обсязі. З огляду на вищевикладене відсутні передбачені законом підстави для задоволення таких позовів щодо визначення додаткового строку для прийняття спадщини, коли із матеріалів справи вбачається, що спадкоємець вже прийняв спадщину, а подекуди навіть має свідоцтво про право на спадщину на інше майно.

За змістом норм статей 1268 – 1269 ЦК порядок прийняття спадщини встановлюється залежно від того чи проживав постійно спадкоємець разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини та від особливостей правового статусу спадкоємця як малолітньої, неповнолітньої, недієздатної особи або ж особи, цивільна дієздатність якої обмежена.

* Закінчення. Початок у № 5-2014

Так, відповідно до частин 3, 4 ст. 1268 ЦК спадкоємець, який постійно проживав разом із спадкодавцем на час відкриття спадщини, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК, він не заявив про відмову від неї. Малолітня, неповнолітня, недієздатна особа, а також особа, дієздатність якої обмежена, вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків відмови від спадщини у встановленому законодавством України порядку.

Зазначені особи вважаються такими, що прийняли спадщину, крім випадків їхньої відмови від спадщини, а щодо малолітніх та недієздатних осіб — відмови, здійсненої від їхнього імені батьками (усиновлювачами), опікуном із дозволу органу опіки та піклування (встановлених частинами 2 — 4 ст. 1273 ЦК).

Так, рішенням Свалявського районного суду Закарпатської області від 23 березня 2010 року (справа № 2-376/10) задоволено позов М. та визначено додатковий строк два місяці для прийняття спадщини.

При вирішенні спору суд першої інстанції не врахував, що неповнолітня М., яка є спадкоємицею за заповітом, прийняла спадщину в силу ч. 4 ст. 1268 ЦК, а тому підстав для задоволення позову немає.

Спадкоємець, який бажає прийняти спадщину, але на час відкриття спадщини не проживав постійно зі спад-

кодавцем, має подати нотаріусу заяву про прийняття спадщини (ч. 1 ст. 1269 ЦК). Заява про прийняття спадщини подається до нотаріальної контори за місцем відкриття спадщини особисто. Зі змісту п. 207 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України вбачається, що письмову заяву про прийняття спадщини та відмову від неї може бути надіслано поштою (втратила чинність на підставі наказу Міністерства юстиції України № 296/5 від 22 лютого 2012 року). Надіслання заяви про прийняття спадщини поштою передбачено п. 3.5 гл. 10 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5.

Норми ст. 1272 ЦК щодо права на звернення до суду з позовом про визначення додаткового строку для прийняття спадщини застосовуються до спадкоємців, право на спадкування яких виникло із набранням чинності ЦК.

Відповідно до ст. 1272 ЦК визначено наслідки пропущення строку для прийняття спадщини, зокрема, якщо спадкоємець протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК, не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. За письмовою згодою спадкоємців, які прийняли спадщину, спадкоємець, який пропустив строк для прийняття спадщини, може подати заяву про прийняття спадщини нотаріусу за місцем відкриття спадщини. За по-

зовом спадкоємця, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважної причини, суд може визначити йому додатковий строк, достатній для подання ним заяви про прийняття спадщини.

Відповідно до змісту ст. 1272 ЦК позов про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини подається:

- 1) у разі відсутності письмової згоди всіх спадкоємців, які прийняли спадщину, на подання спадкоємцем, який пропустив шести-місячний строк, заяви про прийняття спадщини до нотаріальної контори;
- 2) у разі пропуску шести-місячного строку подання заяви про прийняття спадщини до нотаріальної контори та відсутності інших спадкоємців, які прийняли спадщину та могли б дати письмову згоду на подання цієї заяви.

Визначаючи спадкоємцеві додатковий строк для подання заяви про прийняття спадщини, суд не повинен вирішувати питання про визнання за ним права на спадщину. Спадкоємець після визначення йому додаткового строку для прийняття спадщини має право прийняти спадщину в порядку, встановленому ст. 1269 ЦК, та набути право на спадщину відповідно до ч. 5 ст. 1268, статей 1296 — 1299 ЦК. Вирішення судом спору щодо визнання права власності в порядку спадкування може відбуватися лише після прийняття спадщини.

Належними відповідачами у спорах про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини є спадкоємці, які прийняли спадщину, або територіальні громади в особі органів місцевого самоврядування за місцем відкриття спадщини.

При розгляді справи про визначення додаткового строку на прийняття спадщини не потрібно залучати нотаріуса, державну нотаріальну контору в якості третіх осіб, адже вони є учасниками правовідносини із спадкування та заінтересованими особами.

За наявності у спадковій справі заяви спадкоємця про відмову від права на спадщину його вимоги про визначення додаткового строку для прийняття спадщини задоволенню не підлягають. Така позиція узгоджується із ч. 5 ст. 1273 ЦК, відповідно до якої відмова від прийняття спадщини є безумовною і беззастережною.

При вирішенні справ про визначення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини слід також враховувати, що додатковий строк визначається у разі, якщо суд визнає причини пропуску строку для прийняття спадщини поважними. У зазначеній категорії справ є обов'язковим обґрунтування в мотивувальній частині судового рішення поважності причин пропуску строку для подання заяви про прийняття спадщини.

Суди переважно правильно вирішують питання поважності причин пропуску

зазначеного строку та визнають поважними: тривалу хворобу, перебування спадкоємця тривалий час за межами України, відбування покарання в місцях позбавлення волі, перебування на строковій військовій службі в Збройних Силах України тощо.

Проте не завжди суди першої інстанції враховують роз'яснення, які містяться у абз. 6 п. 24 ППВСУ від 30 травня 2008 року № 7, згідно з якими поважними є причини, пов'язані з об'єктивними, непереборними, істотними труднощами для спадкоємця на вчинення цих дій.

Так, ухвалою колегії суддів ВССУ від 19 жовтня 2011 року (справа № 6-6304св10) залишено в силі рішення апеляційного суду Дніпропетровської області від 24 листопада 2010 року про відмову в задоволенні позову про визначення додаткового строку для прийняття спадщини.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи у позові, апеляційний суд керувався тим, що позивачем не надано доказів того, що він за станом здоров'я не мав можливості у передбачений законом строк звернутися до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини.

Суд касаційної інстанції зазначив, що апеляційним судом зроблено обґрунтований висновок про те, що хоча наприкінці 2008 року позивач перебував на лікарняному у зв'язку із перенесеним інфарктом, однак після смерті Ю.Л.А. 25 серпня 2009 року він був праце-

здатним, працював, мав скорочений робочий час та тиждень, протягом півроку на лікарняному не перебував, лише навідував лікаря. У зв'язку з наведеним апеляційний суд не знайшов підстав для визначення додаткового строку для прийняття спадщини.

Судом не можуть бути визнані поважними такі причини пропуску строку для подання заяви про прийняття спадщини як юридична необізнаність позивача щодо строку та порядку прийняття спадщини, необізнаність особи про наявність спадкового майна, похилий вік, непрацездатність, незнання про існування заповіту, встановлення судом факту, що має юридичне значення для прийняття спадщини (наприклад, встановлення факту проживання однією сім'єю), невизначеність між спадкоємцями хто буде приймати спадщину, відсутність коштів для проїзду до місця відкриття спадщини, несприятливі погодні умови.

Суди визнавали поважними причинами пропуску строку для прийняття спадщини неправильне роз'яснення в сільській раді порядку спадкування, яке полягало в тому, що до нотаріуса необхідно звертатися після спливу шестимісячного строку з дня смерті спадкодавця (справа № 2-419/11 Долинський районний суд Кіровоградської області); тимчасову втрату правовстановлюючих документів або відсутність оригіналів документів на спадкове майно в період

подання заяви (справи №№ 2-280/10, 2-245/10, 2-1629/10, 2-1628/10, 2-1553/10, 2-1552/10 Довровеличівський районний суд Кіровоградської області, № 2-1270/10 Ленінський районний суд м. Кіровограда, № 2-264/10 Вільшанський районний суд Кіровоградської області, № 2-1175/10 Олександрівський районний суд Кіровоградської області).

Проте таку практику не може бути визнано правильною, оскільки відповідно до п. 207 Інструкції про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при прийнятті заяви про прийняття спадщини нотаріус не перевіряє наявності спадкового майна та його належності спадкодавцю.

Необґрунтованою є практика місцевих судів щодо визнання поважності причин пропуску строку подання заяви про прийняття спадщини фактичним користуванням і володінням майном спадкодавця або ж проживанням із спадкодавцем на час відкриття спадщини.

В останньому випадку зазначені обставини є підставою для звернення з позовом або заявою (в залежності від наявності або відсутності спору щодо спадкового майна) про встановлення факту постійного проживання разом зі спадкодавцем на час відкриття спадщини, а не з позовом про надання додаткового строку для прийняття спадщини.

Помилковою є практика судів, які визнають причини пропуску строку для подан-

ня заяви про прийняття спадщини поважними із порушенням вимог ч. 2 ст. 59 ЦПК, відповідно до якої обставини, які за законом мають бути підтверджені певними засобами доказування, не можуть підтверджуватись іншими засобами доказування. Так, хвороба, перебування позивача-спадкоємця в іншому регіоні України у зв'язку із відрядженням, службовою необхідністю не можуть підтверджуватись лише показаннями свідків.

У резолютивній частині рішення суду про визначення додаткового строку для прийняття спадщини має бути зазначено початок перебігу додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини, що починається з дня набрання рішенням суду законної сили.

Слід звернути увагу судів на те, що юридичний зміст понять «строк» та «термін» не є тотожним, вони не є синонімами та не можуть використовуватись як взаємозамінні. Згідно зі ст. 251 ЦК строком є певний період у часі, зі спливом якого пов'язана дія чи подія, яка має юридичне значення. Оскільки при вирішенні питання про встановлення додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини суди визначають саме період (наприклад, два — три місяці), а не конкретну дату, використання юридичного поняття «термін» при вирішенні аналізованого різновиду спорів не відповідає положенням чинного ЦК.

На підставі рішення суду про визначення додаткового строку для прийняття спадщини спадкоємець повинен у визначений судом строк звернутися до нотаріальної контори та подати відповідну заяву, після чого він буде вважатися таким, що прийняв спадщину.

Слід звернути увагу на роз'яснення Пленуму ВСУ, відповідно до якого повторне визначення судом додаткового строку для подання заяви про прийняття спадщини одним і тим же спадкоємцем законодавством не передбачено (абз. 5 п. 24 ППВСУ від 30 травня 2008 року № 7).

Відповідно до ст. 1273 ЦК спадкоємець за заповітом або за законом може відмовитися від прийняття спадщини протягом строку, встановленого ст. 1270 ЦК. Після закінчення цього строку частка у спадщині не може бути збільшена з тих підстав, що хто-небудь зі спадкоємців відмовляється від спадщини на користь інших спадкоємців. У таких випадках особа, яка прийняла спадщину, має право розпорядитись усім або частиною майна, отриманого в порядку спадкування, шляхом відчуження її іншому спадкоємцеві за договором купівлі-продажу, дарування, міни тощо. Визначення додаткового строку для подання заяви про відмову від спадщини чинним законодавством України не передбачено.

Із листа Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16.05.2013 № 24-753/0/4-13

ПРО ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

У зв'язку із набранням чинності 20.04.2014 р. Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 р. № 1197-VII (далі — Закон), яким внесено зміни до Закону України «Про особливості здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності» (далі — Закон про особливості), Міністерство економічного розвитку і торгівлі України (далі — Мінекономрозвитку) як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних закупівель, повідомляє.

Визначення поняття «замовники» наведено у пункті 9 частини першої статті 1 Закону. Так, до замовників також належать замовники, визначені в пункті 1 частини першої статті 1 Закону про особливості.

Закон про особливості встановлює правові та економічні засади здійснення закупівель в окремих сферах господарської діяльності, визначених цим Законом.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону про особливості замовники:

- юридичні особи, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 цього Закону;
- суб'єкти господарювання, які провадять діяльність у будь-якій із сфер, визначених статтею 2 цього Закону, та відповідають хоча б одній з таких ознак: органам державної влади, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування належить частка у статутному капіталі суб'єкта господарювання у розмірі більш ніж 50 відсотків або такі органи володіють більшістю голосів у вищому органі суб'єкта господарювання чи правом призначати більше половини складу виконавчого органу чи наглядової ради суб'єкта господарювання; наявність спеціальних або ексклюзивних прав.

Визначення поняття «спеціальні або ексклюзивні права» наведено у пункті 2 частини першої статті 1 Закону про особливості.

Так, спеціальні або ексклюзивні права — права, надані в межах повноважень органом державної влади або органом місцевого самоврядування на підставі будь-якого нормативно-правового акта та/або акта індивідуальної дії, які обмежують провадження діяльності у сферах, визначених цим Законом, однією чи кількома особами, що істотно впливає на здатність інших осіб провадити діяльність у зазначених сферах. Особливості віднесення зазначених актів до таких, що передбачають наявність спеціальних або ексклюзивних прав, установлюються Кабінетом Міністрів України.

Разом з тим слід зазначити, що змінами, внесеними до Закону про особливості, знижені вартісні межі для закупівель товарів, робіт і послуг, які здійснюються за рахунок власних коштів замовниками у розумінні цього Закону. Згідно з частиною третьою статті 2 Закону про особливості його дія поширюється на закупівлі замовниками товарів, робіт і послуг для здійснення ними діяльності у сферах, визначених статтею 2 цього Закону, які:

- повністю або частково здійснюються за рахунок бюджетних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 100 тисяч гривень, а робіт — дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень;
- здійснюються за рахунок власних коштів за умови, що вартість закупівлі товару (товарів), послуги (послуг) дорівнює або перевищує 1 мільйон гривень, а робіт — 5 мільйонів гривень.

При цьому відповідно до пункту 11 частини першої статті 2 Бюджетного кодексу України бюджетні кошти (кошти бюджету) — належні відповідно до законодавства надходження бюджету та витрати бюджету.

Замовники здійснюють закупівлі відповідно до Закону України «Про здійснення державних закупівель» з урахуванням особливостей, визначених цим Законом (частина друга статті 2 Закону про особливості).

Частиною першою статті 4 Закону про особливості встановлено перелік випадків, у яких замовник здійснює закупівлі без застосування процедур закупівель, передбачених Законом та Законом про особливості.

Крім того, згідно з частиною другою статті 3 Закону про особливості замовник зобов'язаний за результатами здійснення закупівель, передбачених частиною першою статті 4 цього Закону, оприлюднити на веб-порталі Уповноваженого органу (безоплатно) звіт про результати здійснення закупівель протягом трьох робочих днів з дня його затвердження.

Звіт за результатами здійснення закупівель, передбачених частиною першою статті 4, затверджується замовником раз на квартал не пізніше 15 числа місяця, наступного за звітним періодом.

Форма річного плану закупівель та форма звіту про результати здійснення закупівель, передбачених частиною першою статті 4 цього Закону, затверджуються Уповноваженим органом з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

Таким чином, суб'єкти, які є замовниками у розумінні Закону про особливості, здійснюють закупівлі товарів, робіт і послуг за рахунок бюджетних та власних коштів відповідно до Закону про особливості, керуючись вартісними межами, визначеними цим Законом.

Водночас звертаємо увагу замовників у розумінні Закону про особливості, що на відміну від Закону, який встановлює вартісні межі предмета закупівель без урахування податку на додану вартість, Закон про особливості встановлює вартість закупівлі товарів, робіт і послуг в цілому. Тобто вартістю закупівлі є сума з урахуванням податків та обов'язкових платежів, яку фактично планує витратити замовник у розумінні Закону про особливості.

Лілія ДУДНИК,
заступник директора
департаменту державних закупівель
та державного замовлення

Внесено зміни до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 22 лютого 2012 року № 296/5. Зокрема, розділ II доповнено двома новими підпунктами, а саме:

НОТАРІУСІВ ЗОБОВ'ЯЗАЛИ

**видавати довідки
про розмір плати
за вчинення
нотаріальної дії**

А НОТАРІУСИ НЕ ПОГОДЖУЮТЬСЯ

**і просять
скасувати наказ**

До Міністра юстиції України від імені всієї нотаріальної спільноти України листом звернувся голова Нотаріальної палати України Н.В. Василина та висловив свої заперечення стосовно цього наказу.

У зверненні, зокрема, наголошується, що відповідно до статті 39 Закону України «Про нотаріат» наказом Міністерства юстиції може бути встановлено виключно порядок вчинення нотаріальних дій, у той час порядок встановлення та сплати сум за вчинені нотаріальні дії та надані додаткові послуги встановлюється винятково Законом України «Про нотаріат» та Декре-

«Нотаріус зобов'язаний видати сторонам правочину письмову довідку про розмір плати за вчинення відповідної нотаріальної дії. Така довідка має бути підписана нотаріусом та скріплена його печаткою»;

«У разі заведення спадкової справи та встановлення складу спадкового майна нотаріус надає спадкоємцю письмову довідку щодо переліку документів, необхідних для оформлення спадщини та видачі свідоцтва про право на спадщину, із зазначенням розміру плати за вчинення відповідних нотаріальних дій. Така довідка має бути підписана нотаріусом та скріплена його печаткою».

Наказ набрав чинності 10 червня цього року.

*Наказ Мініюсту України
від 23.05.2014 року № 806/5,
зареєстрований в Міністерстві юстиції
27.05.2014 року за № 542/25319*

том Кабінету міністрів України «Про державне мито».

Так, відповідно до статті 19 Закону України «Про нотаріат» за вчинення нотаріальних дій державні нотаріуси справляють державне мито у розмірах, встановлених чинним законодавством. На підтвердження сплаченої суми нотаріусу в день вчинення нотаріальної дії надається відповідна квитанція.

У свою чергу, відповідно до статті 31 цього ж Закону приватні нотаріуси за вчинення нотаріальних дій справляють плату, розмір якої визначається за домовленістю між нотаріусом та заінтересованою особою.

Крім цього, стягнуте державне мито (для державних нотаріусів) або сума, що дорівнює ставці державного мита (для приватних нотаріусів), зазначається в реєстрі для реєстрації нотаріальних дій, у якому ставить власний підпис особа, в інтересах якої її вчинено.

На прохання особи, в інтересах якої вчинено нотаріальну дію, нотаріус видає довідку як доказ сплаченої нею суми коштів.

Слід зазначити, що розмір плати нотаріальної дії та можливих послуг правового та технічного характеру складається з багатьох чинників (часові, інтелектуальні витрати нотаріуса та його помічника, комунальні, орендні платежі, експлуатація комп'ютерної та іншої техніки та багато інших), тобто на момент безпосереднього вчинення нотаріальної дії. Тим більше це стосується посвідчення правочинів, більшість з яких потребує з боку нотаріуса не лише посвідчення, а і проведення державної реєстрації.

Важливим є також і те, що частиною другою статті 42 та статтею 46 Закону України «Про нотаріат» передбачено право нотаріуса відкладати вчинення нотаріальної дії в разі витребовування від фізичних та юридичних осіб відомостей та документів, потрібних для вчинення нотаріальної дії.

Відтак жоден нотаріус не взмозі заздалегідь назвати точний розмір плати за нотаріальну дію, вчинення якої невідомо коли має відбутися.

У той же час, вимагання таких довідок від нотаріусів має всі підстави для їх відвертого шантажу, зокрема шляхом погрози подання скаргу до Міністерства юстиції України та Нотаріальної палати України. При цьому особа, яка не має на меті бути учасником нотаріальної дії, отримує повне право безпідставно відволікати нотаріусів від виконання їх прямого обов'язку із здійснення делегованих державою повноважень на вчинення нотаріальних дій в інтересах дійсно заінтересованих у цьому осіб.

Все зазначене вище стосується і особливо складних справ щодо видачі свідоцтв про право на спадщину.

Зокрема, перелік документів, необхідних для отримання свідоцтва про право на спадщину, залежить від складу спадщини та кола спадкоємців, тобто протягом строку на прийняття спадщини може як збільшуватися так і зменшуватися. Таким чином, нотаріус знову таки стає заручником настрою особи, яка до нього звертається, та завжди буде перебувати під психологічним тиском, — зазначається у листі.

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ ДОРОЖЧАЮТЬ.

Програма житлових субсидій та механізм компенсації додаткових витрат на оплату

● ЧОМУ ЗРОСТАЮТЬ ТАРИФИ?

Основними причинами зростання тарифів у нинішніх умовах господарювання є:

По-перше, це особливості структури витрат комунальних підприємств, їх надзвичайна залежність від вартості енергоносіїв та мінімальної заробітної плати.

Основними складовими тарифів на послуги з теплопостачання є енергоносії (газ, електроенергія) — до 65% та заробітна плата — до 20%. Вартість цих складових постійно зростає з незалежних від підприємства причин.

По-друге, тривале стримування зростання тарифів у минулих роках.

У деяких населених пунктах України тарифи на житлово-комунальні послуги не переглядалися протягом декількох років, хоча для цього були всі об'єктивні підстави. Фактично тарифи виявилися засобом політичних маніпуляцій місцевих органів влади. У результаті, тарифи на житлово-комунальні не покривали фактичної собівартості послуг. На сьогодні середній рівень відшкодування фактичної собівартості житлово-комунальних послуг тарифами становить 78%, у т.ч. на послуги з теплопостачання — 70%.

Ось що розповіли фахівці Мінрегіону, Нацкомслуг, експерти про причини підвищення тарифів на послуги ЖКГ та кроки Уряду щодо посилення соціального захисту населення в умовах зростання тарифів на житлово-комунальні послуги.

Таким чином, незмінні протягом декількох років тарифи на житлово-комунальні послуги та дефіцит бюджетних коштів для відшкодування різниці між економічно обґрунтованими витратами та чинними тарифами спричинили у багатьох населених пунктах значне погіршення фінансово-економічного стану підприємств житлово-комунального господарства і, як наслідок, якості послуг та технічного стану насамперед цілісних майнових комплексів, зокрема, теплопостачання.

Постійно зростають збитки, дебіторська та кредиторська заборгованість підприємств. За підсумками роботи підприємств галузі упродовж 4 місяців поточного року збитки сягнули 3,0 млрд. гривень, кредиторська заборгованість — 23,4 млрд гривень, з яких 72% — борги за природний газ та електроенергію.

● КОЛИ НАДІЙДУТЬ ПЕРШІ ПЛАТІЖНІ КВИТАНЦІЇ ЗА НОВИМИ ТАРИФАМИ?

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 25.03.2014 № 81 «Про вдосконалення державної політики регулювання цін на природний газ і тарифів на теплову енергію та забезпечення посилення соціального захисту населення під час оплати житлово-комунальних послуг», приведення тарифів на послуги з централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води до економічно обґрунтованого рівня призведе до збільшення тарифів на 40%. При цьому це середній показник.

Діапазон збільшення тарифів становитиме від 1% — ПАТ «Полтаваобленерго» до 98% — КП «Тепломережа» м. Донецьк.

Перші платіжні квитанції за новими тарифами на послуги централізованого опалення, гарячого водопостачання споживачі отримають в середині серпня 2014 року.

За прогнозними розрахунками Мінрегіону, в середньому по Україні вартість житлово-комунальних послуг при проживанні середньо-

статистичної сім'ї у І-кімнатній квартирі становитиме близько 365 гривень (зростання на 67 грн або 22,7%), у 2-кімнатній квартирі — 718 гривень (зростання на 133 грн або 22,7%), у 3-кімнатній квартирі — 941 гривень (зростання на 175 грн або 22,8%).

● ХТО МАТИМЕ ПРАВО НА ОТРИМАННЯ КОМПЕНСАЦІЇ

Головним механізмом забезпечення соціального захисту найбільш вразливих верств населення залишається Програма житлових субсидій, яка гарантує малозабезпеченим громадянам стабільність витрат на оплату житлово-комунальних послуг незалежно від зміни вартості послуг.

Через Програму житлових субсидій держава компенсує сім'ям, що складаються лише з непрацездатних осіб, а також сім'ям, у складі яких є

діти, інваліди I або II групи і середньомісячний сукупний дохід яких на одну особу в розрахунку на місяць не перевищує прожиткового мінімуму, витрати на оплату житлово-комунальних послуг у межах норм споживання, що перевищують 10% сукупного доходу. Іншим сім'ям компенсуються відповідні витрати, що перевищують 15% сукупного доходу.

Крім того, населення України має можливість скористатись новою державною соціальною програмою.

Так, з 1 липня 2014 року набирає чинності постанова Кабінету Міністрів України від 5 квітня 2014 № 83 «Про посилення соціального захисту населення в умовах підвищення цін і тарифів на комунальні послуги», якою передбачено надання населенню компенсації додаткових витрат на оплату комунальних послуг (централізованого опалення, централізованого постачання гарячої води та газопостачання) у

зв'язку з підвищенням цін і тарифів на ці послуги.

Компенсація розраховується як різниця між розміром плати за послуги з газопостачання, централізованого опалення та централізованого постачання гарячої води у межах норм споживання (з урахуванням пільг та субсидії) після підвищення цін і тарифів на послуги та розміром відповідного платежу, який сім'я сплачувала до зміни цін і тарифів на послуги.

Право на отримання компенсації матимуть сім'ї, у яких середньомісячний сукупний дохід за попередні шість місяців не перевищував величини прожиткового мінімуму для сім'ї, що визначається як сума прожиткових мінімумів для кожного члена сім'ї відповідно до його належності до основних соціальних і демографічних груп населення (близько 1190 гривень на 1 особу). До складу сім'ї включаються особи, які зареєстровані у житловому приміщенні (будинку).

ЯКЩО КОЛЕГА НЕ ВИЙШОВ НА РОБОТУ...

ЩОДО ВСТАНОВЛЕННЯ ДОПЛАТ ЗА ВИКОНАННЯ ОBOB'ЯЗКІВ ТИМЧАСОВО ВІДСУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ, ЩО СУПРОВОДЖУЄТЬСЯ ЗНАЧНИМ НАВАНТАЖЕННЯМ

Скасовано призупинення встановлення доплат за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників. Сьогодні керівник установи може в межах затвердженого фонду оплати праці компенсувати такому працівнику додаткове навантаження шляхом встановлення йому надбавки за високі досягнення у праці або виконання особливо важливої роботи в підвищеному розмірі, а також шляхом збільшення розмірів його преміювання.

Лист Міністерства фінансів України
від 05.05.2014 р. № 31-07240-09-27/10518

«Щодо скасування призупинення встановлення доплат за виконання обов'язків тимчасово відсутніх працівників»

59 СКАСОВАНО ДОКУМЕНТІВ ДОЗВІЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

9 квітня 2014 року прийнято Закон України № 1193-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скорочення кількості документів дозвільного характеру» (далі — Закон), який 26.04.2014 набрав чинності.

Прийнятим Законом закладено правові механізми, спрямовані на звільнення підприємців від необхідності проходження зайвих та обтяжливих адміністративних процедур.

Законом внесені зміни до 38 законодавчих актів України та Переліку документів дозвільного характеру у сфері господарської діяльності (далі — Перелік), затвердженого Законом України від 19.05.2011 № 3392 (далі — Закон № 3392).

1. Законом № 3392 передбачалося 143 документи дозвільного характеру. На сьогодні в Переліку залишається 84 дозвільних документи.

Законом скасовано:

59 документів дозвільного характеру, що були включені до Переліку, затвердженого Законом № 3392.

27 документів дозвільного характеру, які не входили до Переліку, але необхідність їх отримання встановлена спеціальними законами (шляхом виключення відповідних норм з відповідних законів).

Перелік дозвільних документів, що скасовуються, щодо яких спрощується процедура видачі, обмежується сфера застосування та збільшується строк дії, стосуються багатьох сфер регулювання.

Найбільша кількість документів дозвільного характеру скасовується у сфері управління **Мінагрополітики** та органів державної влади у їх підпорядкуванні (**Держветфітослужба, Держсільгоспінспекція, Держлісагентство, Держрибагентство, Держземагентство**).

Скасування сертифікації послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки та сертифікації якості зерна; необхідності погодження на ввезення на територію України кожної партії засобів захисту рослин, сертифікатів відповідності сільськогосподарської продукції та сировини рослинного походження щодо вмісту в них залишкової кількості пестицидів, агрохімікатів та важких металів, сертифікатів про дотримання регла-

ментів застосування пестицидів та агрохімікатів; проведення аналітичних досліджень засобів захисту рослин **дозволяє усунути** надмірне державне регулювання, забезпечити прозорі умови для функціонування аграрного ринку, стимулювати інвестиції.

За законодавством ЄС послуги із зберігання зерна є діяльністю із низьким ступенем ризику. У зв'язку з цим сфера надання послуг із зберігання не потребує сертифікації, проходження процедур оцінки відповідності та іншого додаткового державного регулювання.

Скасована значна частина дозволів, які видавалися Мінприроди.

Запроваджено принципово новий підхід до діяльності у сфері поводження з відходами. У Переліку залишився лише дозвіл на здійснення операцій у сфері поводження з відходами та запроваджена декларація на відходи.

Скасовано також дозвіл на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі, продуктів біотехнології та інших біологічних агентів.

З Переліку виключено:

- дозвіл на міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом;
- дозволи **Європейської Конференції Міністрів Транспорту (ЄКМТ)** на перевезення вантажів автомобільним транспортом між державами — членами ЄКМТ.

Разом з тим, зазначені дозволи не скасовуються в Законі України «Про автомобільний транспорт», оскільки не мають відношення до проведення робіт, надання послуг на тери-

торії України. Дані документи є власністю іноземних країн, які надають їх в порядку обміну відповідно до міжнародних договорів України про міжнародне автомобільне сполучення, ратифікованих Верховною Радою України та забезпечують перевізникам право надання транспортних послуг на території іноземних держав.

У сфері енергетики скасовано дозволи, передбачені Законом України «Про альтернативні джерела енергії», зокрема:

- дозвіл на виробництво електричної, теплової та механічної енергії з альтернативних джерел та її передачу і постачання;
- дозвіл на виробництво геотермальної енергії;
- дозвіл на розміщення обладнання, яке використовує сонячне випромінювання, вітер, хвилі морського прибою, для створення об'єктів альтернативної енергетики;
- дозвіл на створення мереж для транспортування до споживачів енергії, виробленої з альтернативних джерел;
- дозвіл на підключення об'єктів усіх форм власності, що виробляють енергію з альтернативних джерел, до об'єднаної енергетичної системи України.

Скасування дозволів у цій сфері створюватиме нові можливості для впровадження альтернативних джерел енергії та нових технологій, сприятиме розширенню їх використання у паливно-енергетичному комплексі.

Для ветеринарних документів, зокрема, **ветеринарних довідок** — при переміщенні в межах району та **ветеринарних свідоцтв** (для України — форми № 1 та № 2) — при переміщенні за межі території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, районів, міст, суттєво звужується сфера їх застосування.

Законом усувається колізія щодо недоцільності отримання ветеринарних документів при переміщенні продукції тваринного походження для споживання людиною, що регулюється іншим Законом України «Про безпечність та якість харчових продуктів». Відповідно до цього Закону виробники сільськогосподарської продукції, призначеної для споживання людиною, харчових продуктів, харчових добавок, ароматизаторів або допоміжних матеріалів для переробки зобов'язані видавати декларацію виробника на такі об'єкти під час введення їх в обіг. Також

ветеринарне свідоцтво або ветеринарна довідка не вимагатиметься при переміщенні через митний кордон харчової продукції з продуктів лову українського походження та іноземного виробництва харчової продукції.

Також звужена сфера застосування для:

- дозволу на будівельні, днопоглиблювальні роботи, видобування піску і гравію, прокладання кабелів, трубопроводів та інших комунікацій на землях водного фонду;
- дозволу на ввезення з-за кордону радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв;
- **сертифікату відповідності** закінченого будівництвом об'єкта проектній документації, державним будівельним нормам, стандартам і правилам;
- **сертифікату на пересувні виставки**, реекспорт та інтродукцію з моря зразків осетрових риб і виробленої з них продукції, які є об'єктами регулювання Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення;
- **підтвердження законності вилучення** водних біоресурсів з середовища їх існування та переробки продуктів лову;
- дозволу на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

Окрім внесення змін, які стосуються документів дозвільного характеру, цим Законом внесені зміни до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та Декрету Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію».

Так, зокрема, скасована ліцензія на збирання і заготівлю окремих видів відходів як вторинної сировини (згідно з переліками, що визначаються Кабінетом Міністрів України).

У Декреті Кабінету Міністрів України від 10.05.1993 № 46-93 «Про стандартизацію і сертифікацію» скасовано статті, що регламентували видання державних та галузевих стандартів, необхідність державної реєстрації технічних умов, використання нормативних документів на стадіях розроблення, виготовлення, реалізації, експлуатації (використання), ремонту, зберігання, транспортування та утилізації продукції.

III. Крім того, Закон скасовує деякі інші документи, які мають ознаки документів дозвільного характеру, хоча такими не є (відповідно до законодавства), або звужує сфери їх застосування (при митному оформленні щодо якості та безпеки продуктів лову), наприклад:

* скасування:

- повідомлення про вивезення/ввезення з/до адміністративно-територіальної одиниці асортименту засобів захисту рослин;
- облікові марки, що підтверджують законність ввезення, реалізації та експлуатації в Україні і забезпечують контроль за обігом радіоелектронних засобів та випромінювальні пристрої, що ввозяться з-за кордону, реалізуються та експлуатуються в Україні;
- згода відповідної ради на розміщення об'єкта підвищеної небезпеки на території села, селища, міста;
- підтвердження (сертифікат) якості і безпеки водних біоресурсів та продуктів їх переробки відповідності встановленим законодавством вимогам

* звуження сфери застосування:

- атестат виробництва;
- сертифікат відповідності чи свідоцтво про визнання іноземного сертифіката;
- міжнародний санітарний сертифікат, що видається країною-експортером;
- декларація виробника.

IV. Крім того, відтепер всі погодження, які мають бути частиною дозвільної (погоджувальної) процедури, відбуватимуться без участі суб'єкта господарювання шляхом взаємодії між органами влади.

Закон містить норму, відповідно до якої обов'язок одержання погоджень, висновків та інших документів, які передують отриманню документа дозвільного характеру, буде покладено на дозвільний орган, що оформляє документ дозвільного характеру, без залучення суб'єкта господарювання.

V. Законом також віднесено до виключної компетенції адміністративного суду прийняття рішень щодо анулювання документа дозвільного характеру з підстав визначених законом.

ДОЗВОЛИ, ЩО СКАСОВУЮТЬСЯ В ПЕРЕЛІКУ ДОКУМЕНТІВ ДОЗВІЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ

1. Висновок Комісії з розгляду питань, пов'язаних з погодженням документації із землеустрою, про погодження проекту землеустрою щодо відведення земельної ділянки.
2. Висновок щодо використання земельних лісових ділянок для видобування корисних копалин (крім видобування корисних копалин місцевого значення для власних потреб), прокладання кабельних ліній, трубопроводів та інших комунікацій, здійснення бурових, підривних та інших робіт, не пов'язаних з веденням лісового господарства.
3. Дозвіл на будівництво або відновлення об'єктів гідроенергетики на малих річках.
4. Дозвіл на будівництво або реконструкцію об'єкта поводження з відходами.
5. Дозвіл на ввезення в Україну та вивезення за її межі об'єктів рослинного світу видів, занесених до Червоної книги України.
6. Дозвіл на ввезення в Україну та вивезення за її межі об'єктів тваринного світу видів, занесених до Червоної книги України.
7. Дозвіл на ввезення насіння і садивного матеріалу сортів, занесених до Реєстру сортів рослин України або за результатами державного випробування визнаних перспективними.
8. Дозвіл на ввезення тварин, продуктів тваринного походження, репродуктивного матеріалу, біологічних продуктів, патологічного матеріалу, ветеринарних препаратів, субстанцій, кормових добавок, преміксів та кормів, крім неїстівних продуктів тваринного походження, якщо їх було піддано технічним процедурам, які виключають можливість передачі хвороб, що підлягають повідомленню.
9. Дозвіл на виготовлення сухих виноматеріалів міцністю не більш як 9,5 відсотка об'ємного шляхом підсолодження суслу виноградним концентратом або цукром не більш як на 2 г/100 см³.
10. Дозвіл на використання залишків пестицидів і агрохімікатів, термін реєстрації яких закінчився.
11. Дозвіл на використання тварин у видовищних заходах, у спорті, при організації дозвілля.
12. Дозвіл на виробництво, зберігання, транспортування, використання, захоронення, знищення та утилізацію отруйних речовин, у тому числі продуктів біотехнології та інших біологічних агентів.
13. Дозвіл на користування природними лікувальними ресурсами місцевого значення.
14. Дозвіл на міжнародні перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом.
15. Дозвіл на проведення спеціальних робіт із спорудження експлуатаційних свердловин на воду.
16. Дозвіл на реалізацію радіоелектронних засобів та випромінювальних пристроїв.
17. Дозвіл на розміщення відходів.
18. Дозвіл на розроблення та затвердження нормативів скидання забруднюючих речовин у водні об'єкти.

19. Дозвіл на селекцію дикорослих рослин у природних умовах та інтродукцію рослин, до яких застосовано селекційні методи.
20. Дозвіл на спеціальне використання природних рослинних ресурсів місцевого значення.
21. Дозвіл на створення і поповнення зоологічних колекцій.
22. Дозвіл на створення, виробництво і використання нових штамів мікроорганізмів та інших біологічно активних речовин.
23. Дозволи Європейської Конференції Міністрів Транспорту (ЄКМТ) на перевезення вантажів автомобільним транспортом між державами — членами ЄКМТ.
24. Погодження розміщення підприємств та інших об'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням водних ресурсів і може негативно впливати на їх стан
25. Погодження ввезення металобрухту.
26. Погодження вивезення за межі митної території України дорогоцінних металів, дорогоцінного каміння, їх брухту і відходів як давальницької сировини.
27. Погодження визначення місць розміщення підприємств, споруд та інших об'єктів, що шкідливо впливають на стан і відтворення лісів.
28. Погодження дозволів на ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, а також дозволів на виготовлення та використання дослідних партій пестицидів і агрохімікатів вітчизняного виробництва.
29. Погодження дозволів на право виконання проектних та будівельних робіт, пов'язаних з видобуванням підземних вод.
30. Погодження клопотання водокористувачів з обґрунтуванням потреби у воді для отримання дозволу на спеціальне водокористування.
31. Погодження зміни цільового призначення земельних лісових ділянок.
32. Погодження Кабінетом Міністрів України продажу земельних ділянок, що перебувають у власності територіальних громад, іноземним державам та іноземним юридичним особам.
33. Погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, а також для цілей, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин.
34. Погодження клопотань про надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин місцевого значення.
35. Погодження матеріалів вилучення (викупу) земельних ділянок особливо цінних земель, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, яке здійснює Верховна Рада України за поданням Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, Київської і Севастопольської міських рад.
36. Погодження місць розташування гірничодобувних об'єктів і підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення відходів виробництва, інших шкідливих речовин і скидання стічних вод, до початку проектних робіт.
37. Погодження місць розташування гірничих підприємств на підпорядкованій їм території виходячи з інтересів територіальної громади.
38. Погодження проведення гідромеліоративних робіт у місцях, де перебувають водоплавні птахи, хутрові звірі, та промислового вилову риби в місцях, де розводяться бобри і хохулі.
39. Погодження на ввезення на територію України засобів захисту рослин.
40. Погодження проектів лімітів на утворення та розміщення відходів.
41. Погодження розміщення підприємств, будівель, споруд та інших об'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням водних об'єктів місцевого значення і може завдати їм шкоди.
42. Погодження розміщення рекламоносіїв у межах смуги відведення автомобільних доріг.
43. Погодження та затвердження проектів землеустрою сільськогосподарських підприємств, установ і організацій, особистих селянських, фермерських господарств.
44. Погодження технічних умов, інших нормативно-технічних документів на пожежонебезпечні технологічні процеси та продукцію, а також проектних рішень, на які не встановлено норми і правила.
45. Свідоцтво про атестацію калібрування засобів виміральної техніки та вимірювання.
46. Сертифікат на здійснення авіаційних робіт експлуатантом авіаційної техніки.
47. Сертифікат відповідності сільськогосподарської продукції та сировини рослинного походження щодо вмісту в них залишкової кількості пестицидів, агрохімікатів та важких металів.
48. Сертифікат про дотримання регламентів застосування пестицидів і агрохімікатів (тільки регуляторів росту рослин) у сільськогосподарській продукції та сировині рослинного походження.
49. Сертифікат щодо відповідності послуг із зберігання зерна та продуктів його переробки.
50. Сертифікат якості зерна та продуктів його переробки.
51. Спеціальний дозвіл на змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія.
52. Акт технічного огляду суден, що не підлягають нагляду класифікаційного товариства.
53. Свідоцтво про відповідність компанії та суден вимогам Міжнародного кодексу з управління безпечною експлуатацією суден і попередженням забруднення 1993 року.
54. Дозвіл на імпорт в Україну водних біоресурсів, продуктів харчування та переробки з них за кількістю та видовим складом.
55. Дозвіл на ввезення незареєстрованих генетично модифікованих організмів для науково-дослідних цілей у замкненій та відкритій системах, а також з метою проведення їх державної апробації (випробовувань).
56. Дозвіл на проведення заходів, спрямованих на охорону природних комплексів, ліквідацію наслідків аварій, стихійного лиха та в інших цілях, не передбачених проектом організації території природного заповідника та охорони його природних комплексів.
57. Дозвіл на експлуатацію об'єкта поводження з небезпечними відходами.
58. Дозвіл на зберігання та видалення відходів.
59. Погодження місць розміщення підприємств, що здійснюють переробку, утилізацію або знищення вилученої з обігу неякісної, небезпечної продукції.

ЩО СЛІД ВРАХОВУВАТИ СУБ'ЄКТАМ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПІД ЧАС СКЛАДАННЯ СКАРГ

щодо порушень центральними органами виконавчої влади вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»

Ці рекомендації розроблені для спрощення діалогу між Держпідприємництвом України та суб'єктами підприємницької діяльності, виявлення проблемних питань, що виникають у суб'єктів господарювання під час реалізації права на зайняття підприємницькою діяльністю. Зміст зазначеного нижче носить виключно рекомендаційний характер та не встановлює обов'язків для суб'єктів господарювання щодо складення та направлення до Держпідприємництва України скарг на дії органів державного нагляду (контролю). Суб'єкту підприємницької діяльності не обов'язково враховувати зміст цих рекомендацій під час написання скарги на дії органу державного нагляду (контролю). У будь-якому випадку скаргу буде розглянуто у встановленому законодавством порядку.

I. НА ЩО СЛІД ЗВЕРТАТИ ПЕРШОЧЕРГОВУ УВАГУ ПРИ НАПИСАННІ СКАРГИ НА ДІЇ ОРГАНУ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ (КОНТРОЛЮ)?

Перш за все при написанні скарги щодо порушення, на Вашу думку, центральним органом виконавчої влади вимог Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» (далі — Закон про контроль), просимо Вас враховувати таке:

1) відповідно до частини другої статті 2 Закону про контроль, дія цього Закону не поширюється на відносини,

що виникають під час здійснення заходів контролю:

- органами доходів і зборів;
- державного експортного контролю;
- державного контролю за станом криптографічного та технічного захисту інформації;
- контролю за дотриманням бюджетного законодавства, використанням державного та комунального майна, банківського і страхового нагляду, інших видів спеціального державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання на ринку фінансових послуг;
- державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції;
- державного нагляду (контролю) за дотриманням вимог нормативно-правових актів щодо забезпечення безпеки

- на автомобільному транспорті;
  - державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду;
  - телекомунікації, поштової зв'язок, радіочастотний ресурс України;
  - під час проведення процедур, передбачених Кодексом України про адміністративні правопорушення, а також оперативної-розшукової діяльності, прокурорського нагляду, досудового розслідування і правосуддя;
  - державного нагляду за дотриманням вимог ядерної та радіаційної безпеки;
  - державного контролю та нагляду в галузі цивільної авіації, державного нагляду (контролю) за дотриманням ліцензійних умов транспортування природного і нафтового газу трубопроводами та його розподілу, постачання природного газу, зберігання природного газу в обсягах, що перевищують рівень, який встановлюється ліцензійними умовами провадження господарської діяльності із зберігання природного газу.
- 2) аналіз дотримання законності органами нагляду (контролю) здійснюється, в більшій мірі, за інформацією, що міститься в додатках до скарги суб'єкта господарювання (наприклад, копії повідомлення про проведення перевірки, посвідчення (направлення) на проведення перевірки, акта, складеного за результатами перевірки, інші матеріали або копії документів, що можуть свідчити про порушення орга-

- нами нагляду (контролю) вимог Закону про контроль).
- 3) на сьогодні Держпідприємництво України не наділене повноваженнями щодо надання роз'яснень з питань державного нагляду (контролю).
- 4) згідно із Законом України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб — підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності»:
- органам державного нагляду (контролю), їх посадовим особам забороняється здійснювати заходи державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб — підприємців, які не зареєстровані платниками податку на додану вартість, діяльність яких не віднесена до високого ступеня ризику відповідно до Закону про контроль (далі — фізичні особи), та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, що передбачає включення податку на додану вартість до складу єдиного податку, діяльність яких не віднесена до високого ступеня ризику відповідно до Закону про контроль (далі — юридичні особи);
  - органи державного нагляду (контролю), їх посадові особи проводять позапланові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням санітарного законодавства;
  - органи захисту прав споживачів проводять позапланові перевірки за скаргами споживачів;
  - органи Пенсійного фонду України проводять планові та позапланові перевірки щодо фізичних осіб — підприємців та юридичних осіб, діяльність

яких віднесена до середнього ступеня ризику.

- 5) на офіційному веб-сайті Держпідприємництва України міститься інформація, яка також стане у нагоді при написанні скарги:
- <http://www.dkrp.gov.ua/list/124.htm> інформація щодо повноважень органів державного нагляду (контролю) — по кожному органу окремо;
  - <http://www.dkrp.gov.ua/list/103> пам'ятка підприємця — збір основоположних понять щодо заходів державного нагляду (контролю), необхідних підприємцю для об'єктивної оцінки ситуації при проведенні перевірки органом державного нагляду (контролю).

II. ЯК СЛІД ВИКЛАСТИ ПРОБЛЕМНЕ ПИТАННЯ ТА ОПИСАТИ ЙОГО СУТЬ?

Під час опису суті питання при написанні скарги щодо порушення, на Вашу думку, центральним органом виконавчої влади вимог Закону про контроль, просимо Вас враховувати наступне:

- 1) Закон про контроль визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю), зокрема:
- загальні вимоги до здійснення державного нагляду (контролю) встановлені ст. 4 Закону України про контроль;
  - умови та строки проведення планової та позапланової перевірки встановлені відпо-

відно ст. 5 та 6 Закону про контроль;

- перелік розпорядчих документів органу державного нагляду (контролю) встановлені ст. 7 Закону про контроль;
  - повноваження органу державного нагляду (контролю) та відповідальність посадових осіб органу державного нагляду (контролю) встановлені відповідно статтями 8 та 9 Закону про контроль;
  - права та відповідальність суб'єкта господарювання встановлені відповідно ст. 10 та 11 Закону про контроль;
  - підстава, порядок та оформлення результатів відбору зразків продукції встановлені відповідно ст. 13, 14 та 15 Закону про контроль;
  - підстави та порядок проведення експертизи (випробування) встановлені ст. 17, а оскарження її результатів ст. 18 Закону про контроль;
  - право суб'єкта господарювання на оскарження рішень органів державного нагляду (контролю) встановлено ст. 21 Закону про контроль.
- 2) суть скарги слід викладати так:
- орган державного нагляду (контролю), дії або бездіяльність якого оскаржуються;
  - предмет скарги (*з урахуванням наведених вище положень Закону про контроль*) — дії (*наприклад, направлення на перевірку вручено не суб'єкту господарювання або його уповноваженій особі, а співробітнику суб'єкта*) або бездіяльність (*наприклад, відмова відповідного центрального органу виконавчої влади розглядати скаргу на рішення органу державного нагляду (контролю), з підстав не передбачених законом*) органу державного нагляду (контролю);
  - законна вимога суб'єкта господарювання (*наприклад, розглянути по суті та поінформувати КабМін України*);
  - до скарги слід додавати копії матеріалів, що підтверджують факти викладені у скарзі (*наприклад, копії матеріалів перевірки*).

III. ЯКІ ЗАХОДИ ВЖИВАТИМУТЬСЯ ЗА РЕЗУЛЬТАТОМ РОЗГЛЯДУ СКАРГИ?

В рамках повноважень, наділених Положенням про Державну службу України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва, затвердженого Указом Президента України від 30.03.2012 № 237/2012, Держпідприємництво України проводить моніторинг стану виконання органами виконавчої влади вимог Закону про контроль та інформує Кабінет Міністрів України про стан виконання органами виконавчої влади вимог Закону про контроль.

За результатами розгляду скарг суб'єктів господарювання, Держпідприємництво України може надіслати скаргу разом із своєю позицією щодо дотримання законності органом нагляду (контролю) до відповідного координуючого міністерства та/або органів прокуратури для розгляду по суті та, у разі підтвердження фактів, викладених у скарзі, вжиття відповідних заходів реагування.

Також, скарга або скарги стануть складовою інформації, на підставі якої проводиться моніторинг стану виконання органами виконавчої влади вимог Закону про контроль. Отже, відповідно, буде поінформовано Кабінет Міністрів України.

**Рекомендації
підготовлені
Держпідприємництвом
України**

ЩО НОВОГО?

ДОГОВОРИ ОРЕНДИ СІЛЬГОСПЗЕМЕЛЬ РЕЄСТРУВАТИМУТЬСЯ ЗА ПРИНЦИПОМ ЕКСТЕРИТОРІАЛЬНОСТІ

У системі роботи реєстраційної служби відбулися зміни. Міністерство юстиції України запровадило принцип екстериторіальності щодо реєстрації прав оренди сільськогосподарських земель. Громадяни України можуть здійснити реєстраційні дії щодо прав на землю сільськогосподарського призначення не тільки за місцем розташування земельної ділянки, а також в інших структурних підрозділах, що діють в межах відповідної області. Наказом Мініюсту

№ 845/5 від 28 травня 2014 року «Про заходи щодо державної реєстрації прав на землі сільськогосподарського призначення», зокрема, встановлено:

«...державна реєстрація прав на землі сільськогосподарського призначення проводиться державними реєстраторами прав на нерухоме майно (далі — державні реєстратори) структурних підрозділів територіальних органів Міністерства юстиції України, що забезпечують реалізацію повноважень Державної реєстрацій-

ДЕРЖЗЕМАГЕНТСТВО УКРАЇНИ. РОЗ'ЯСНЕННЯ

Є НАДЛИШОК ЗЕМЛІ ДЛЯ БУДІВНИЦТВА І ОБСЛУГОВУВАННЯ ЖИТЛОВОГО БУДИНКУ. ЯК ЙОГО УЗАКОНИТИ?

Статтею 40 Земельного кодексу України встановлено, що громадянам України за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування можуть передаватися у власність або надаватися в оренду земельні ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку, господарських будівель і гаражного будівництва в межах норм, визначених цим

Кодексом. Понад норму безоплатної передачі громадяни можуть набувати у власність земельні ділянки для зазначених потреб за цивільно-правовими угодами.

Відповідно до частини першої статті 121 Земельного кодексу України громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної або комунальної власності для будівництва і

ної служби України (далі — структурні підрозділи), за місцем розташування земельної ділянки, а також державними реєстраторами інших структурних підрозділів, які діють у межах відповідної області»...

«Реєстраційні, облікові справи або документи, що були видані, оформлені або отримані державним реєстратором (у разі коли реєстраційна справа відкрита за місцем розташування земельної ділянки), державні реєстратори інших структурних підрозділів, які діють у межах відповідної області, у строки та/або графіки, визначені керівником реєстраційної служби головного управління юстиції у відповідній адміністративно-територіальній одиниці, переда-

ють структурному підрозділу за місцем розташування такої земельної ділянки відповідно до Порядку передачі документів у сфері державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 20 січня 2012 року № 111/5, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 26 січня 2012 року за № 118/20431 (із змінами)».

— Величезні черги, що утворюються в органах реєстрації, спричинені, перш за все, нестачею людського ресурсу. Найболючіше це відчувають наші аграрії, адже проблема накопичувалася роками. Ми виправили цю ситуацію — віднині реєстраційні дії щодо земель

сільгосппризначення можна здійснити не тільки у відділені ДРС по місцезнаходженню ділянки, а й в інших реєстраційних відділеннях області. Фактично, це перший крок із впровадження принципу екстериторіальності у сфері надання адміністративних послуг та повернення селянам їхнього права на землю, — зазначив Міністр юстиції України Павло Петренко.

Міністр також повідомив, що в аграрних регіонах, де спостерігаються труднощі із реєстрацією прав на нерухоме майно, наразі створюються мобільні групи реєстраторів, які їздитимуть по районах та населених пунктах, де є найбільші черги, та проводитимуть відповідну реєстрацію на місцях.

обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах — не більше 0,25 га, в селищах — не більше 0,15 га, в містах — не більше 0,10 гектара.

Таким чином, Земельним кодексом України врегульовано питання приватизації земельної ділянки для будівництва та обслуговування житлового будинку (цілого, а не його частини) громадянами України. Можливість визначення в натурі та приватизації земельної ділянки під частиною будинку чинним законодавством не передбачена. У випадку виникнення спільної часткової власності на один

житловий будинок виникає і спільна часткова власність на земельну ділянку, на якій він розміщений. Частина у власності на земельну ділянку пропорційна частці у власності будинку. Однак, за згодою співвласників будинку, частина у власності на земельну ділянку може бути іншою.

Що стосується решти земельної ділянки (понаднормової), вона може бути поділена в натурі між співвласниками будинку та кожен з них має право окремо приватизувати ці земельні ділянки, однак за іншим цільовим призначенням.

За можливості поділу будинку в натурі з виділенням

кожної частини в окреме домоволодіння (присвоєння окремої адреси та реєстрація в БТІ як окремого домоволодіння) можливий і поділ земельної ділянки з виділенням відповідної її частини в окрему земельну ділянку.

У даному випадку приватизація здійснюється вже окремо кожної земельної ділянки для кожного окремого домоволодіння. Кожен із колишніх співвласників будинку буде індивідуальним власником окремого будинку із спільною стіною та окремою адресою, а отже, кожен зможе приватизувати по 0,15 га для будівництва та обслуговування свого будинку.

ЩОБ ПРОДАТИ БУДИНОК, ПРИВАТИЗОВУВАТИ ЗЕМЕЛЬНУ ДІЛЯНКУ НЕ ОBOB'ЯЗКОВО

Відчуження житлового будинку на сьогодні може відбуватися й у випадку, коли продавець будинку не є власником земельної ділянки, на якій він розміщений. Власник житлового будинку може скористатися своїм правом на безоплатну приватизацію аналогічної земельної ділянки в іншому місці (іншому населеному пункті). Взагалі, право безоплатної приватизації це право громадян, а не обов'язок. У випадку відчуження житлового будинку не доцільно приватизувати земельну ділянку, адже цим правом громадянин України може скористатися тільки один раз за кожним видом використання землі.

Пунктом 3 Перехідних та прикінцевих положень Закону України «Про Державний земельний кадастр» встановлено, що у разі якщо на земельній ділянці, право власності (користування) на яку не зареєстровано, розташований житловий будинок, право власності на який зареєстровано, кадастровий номер на таку земельну ділянку присвоюється за заявою власників такого будинку на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). Забороняється вимагати

До сільської ради звернувся громадянин — спадкоємець житлового будинку із заявою про дозвіл на виготовлення технічної документації щодо встановлення меж земельної ділянки під власним житловим будинком з метою продажу цього будинку.

Дозвіл рада надала, технічна документація із землеустрою виготовлена, кадастровий номер на земельну ділянку одержано. Управління Держземагентства у районі видало витяг з Державного земельного кадастру про реєстрацію земельної ділянки.

Що потрібно робити громадянину, щоб продати будинок?

Нотаріусу для оформлення договору купівлі-продажу будинку достатньо кадастрового номера на земельну ділянку. Але у покупця не виникає права власності на земельну ділянку. Чи може сільська рада надати покупцю будинку земельну ділянку під цим будинком у власність? Чи може тоді покупець зареєструвати право приватної власності на земельну ділянку для будівництва та обслуговування житлового будинку відповідно до рішення сільської ради про передачу

для присвоєння земельній ділянці кадастрового номера інші документи. Такий кадастровий номер є чинним з моменту його присвоєння.

Згідно з частиною другою статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повнова-

При переоформленні спадкоємцем земельної ділянки з цільовим призначенням «для ведення товарного сільськогосподарського виробництва» необхідно розробити технічну документацію про встановлення меж земельних ділянок в натурі (на місцевості). Як зазначити в новій документації та в послідовних документах цільове призначення ділянки: «для ведення особистого селянського господарства» чи залишити так, як в старому документі?

Тетяна КОСМІН

ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА УСПАДКОВУЄТЬСЯ З ТИМ ЦІЛЮВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ, ЯКЕ ЗАПИСАНО У ДЕРЖАВНОМУ АКТІ

Згідно зі статтями 1216 та 1218 Цивільного кодексу України спадкуванню є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). До складу спадщини входять усі права і обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті.

Оскільки державний акт на право власності спадкодавцеві був виданий на земельну ділянку з цільовим призначенням «для ведення товарного сільськогос-

подарського виробництва», то і успадковується ця ділянка з тим самим цільовим призначенням.

Для оформлення спадщини нотаріусу, крім правовстановлюючого документа на землю, необхідно надати витяг з Державного земельного кадастру про підтвердження в ньому земельної ділянки.

Пунктом 2 Перехідних та прикінцевих положень Закону України «Про Державний земельний кадастр» встановлено, що земельні ділянки, право власності (користування) на які виникло до 2004 року, вва-

йому цієї ділянки у власність та відповідно до витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку?

Як діяти сільській раді, продавцю та покупцю житлового будинку в даному випадку. Ситуація не поодинокі і цікавить усі сільські ради району.

В земресурсах нам кажуть, що потрібно оформити та зареєструвати право оренди ділянки, а потім, після укладання договору відчуження будинку, розірвати такий договір. Або другий варіант: зареєструвати право комунальної власності на земельну ділянку за сільською радою, а потім уже йти до нотаріуса, оскільки, за їхніми словами, земельна ділянка «зависає» в Державному земельному реєстрі і реєстратори не можуть дати витяг наступному власнику цієї земельної ділянки. Чи правильно це?

Лідія САВЕНКО,

спеціаліст-землевпорядник
сільської ради

с. Попівка Миргородського району
Полтавської області

жень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Жодним законодавчим актом не передбачено, що власник будинку має до його продажу оформити право користування земельною ділянкою на себе, навпаки забороняється від нього вимагати це. Земельна ділянка, на якій розміщено будинок, що

відчужується, залишається у комунальній власності і до звернення нового власника будинку до місцевої ради із заявою про передачу йому у власність або користування земельної ділянки реєструвати право комунальної власності не обов'язково.

Враховуючи наведене, вимоги працівників територіального управління земельних ресурсів щодо оформлення оренди на таку земельну ділянку, або ж реєстрація права комунальної власності є безпідставними.

Отже, для відчуження житлового будинку його власник має замовити технічну документацію щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). На підставі розробленої технічної документації земельній ділянці присвоюється кадастровий номер та вона реєструється в Державному земельному кадастрі.

Для відчуження будинку нотаріусу, крім правовстановлюючих документів, подається також витяг з Державного земельного кадастру з інформацією про земельну ділянку, на якій розміщений будинок. Нотаріус посвідчує договір відчуження та реєструє право власності на житловий будинок в Державному реєстрі прав на набувача. І вже новий власник житлового будинку має вирішувати питання оформлення права на земельну ділянку для обслуговування свого будинку, а саме — безоплатно приватизувати, взяти в оренду чи викупити.

жаються сформованими незалежно від присвоєння їм кадастрового номера.

У разі якщо відомості про зазначені земельні ділянки не внесені до Державного реєстру земель, їх державна реєстрація здійснюється на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення (відновлення) меж земельної ділянки в натурі (на місцевості) за заявою їх власників (користувачів земельної ділянки державної чи комунальної власності).

Внесення інших змін до відомостей про ці земельні ділянки здійснюється після державної реєстрації земельних ділянок.

У технічній документації, як і в послідуєчому у свідоцтві про право на спадщину, зазначається виключно тільки та інформація, яка міститься в державному акті на право власності на земельну ділянку, у тому числі і щодо її цільового призначення. Також нагадаємо, що земельні ділянки для ведення товарного сільськогосподарського виробництва перебувають під дією мораторію на відчуження їх власниками. Успадковуючи ділянку, на яку поширюється дія мораторію на відчуження, встановленого пунктом 15 Перехідних положень Земельного кодексу України, до спадкоємця також пере-

ходить заборона на відчуження цієї земельної ділянки, а також на зміну її цільового призначення (виду використання). Землевпорядна організація не має права самостійно змінювати будь-які дані щодо земельної ділянки.

Винятком з цього правила є тільки один випадок — коли у власність громадянина передавалася земельна ділянка для ведення особистого підсобного господарства. Оскільки з 2002 року такого виду цільового призначення немає, цей вид цільового призначення замінюється іншим — «для ведення особистого селянського господарства».

ПРИ ВІДЧУЖЕННІ МАЙНО ВТРАЧАЄ СТАТУС «ВІЙСЬКОВОГО», ТОЖ І ЗЕМЕЛЬНА ДІЛЯНКА ПІД НИМ МАЄ ВТРАТИТИ СТАТУС «ЗЕМЕЛЬ ОБОРОНИ»

Чинним законодавством України передбачена можливість переходу військових містечок, іншого рухомого та нерухомого військового майна, земельних ділянок (крім усіх видів озброєння, бойової техніки та боєприпасів) у власність територіальних громад або окремих юридичних осіб чи громадян.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 року № 1282 «Про затвердження Порядку вилучення і передачі військового майна Збройних Сил» встановлено, що у комунальну власність територіальних громад сіл, селищ, міст або у їх спільну власність можуть передаватися військові містечка, інше нерухоме і рухоме військово майно (крім усіх видів озброєння, бойової техніки та боєприпасів), яке вивільняється у процесі реформування Збройних Сил і не планується до використання за призначенням, житлові будинки (разом з вбудованими та прибудованими нежитловими

приміщеннями), гуртожитки (в тому числі не завершені будівництвом), майно закладів освіти, культури (крім кінотеатрів), фізичної культури та спорту, охорони здоров'я (крім майна санаторіїв, профілакторіїв, будинків відпочинку та аптек), соціального забезпечення, дитячих оздоровчих таборів, у тому числі об'єкти, не завершені будівництвом, а також інше військово майно, якщо воно не менше ніж два рази пропонувалося до продажу конкурентними способами приватизації, але не було реалізовано.

Якщо таке майно не включалося і не передбачалося до включення в перелік військового майна, яке підлягає відчуженню, то воно передається у комунальну власність безоплатно.

Рішення про передачу військового майна, у тому числі і військових містечок та земельних ділянок, на яких вони розміщені, приймає Кабінет Міністрів України. Відповідний проект рішення

Кабінету Міністрів України готує Мінекономіки за поданням Міноборони та за погодженням з органами місцевого самоврядування, Мінфіном, ФДМ та Держкомстатом.

Пропозиції щодо передачі окремого військового майна за рішенням Міноборони після отримання його згоди погоджуються ініціатором передачі з відповідними органами, уповноваженими управляти державним майном, самоврядними установами і організаціями або відповідними органами місцевого самоврядування, Мінекономіки, Мінфіном, ФДМ, Держкомстатом і подаються Міноборони.

Рішення про передачу військового майна виконує комісія з питань передачі військового майна (далі — комісія), до складу якої входять представники відповідного органу, уповноваженого управляти державним майном, самоврядної установи і організації або органу місцевого самоврядування, яким передається майно, та Міноборони.

ОСОБИСТЕ ПІДСОБНЕ ТА ОСОБИСТЕ СЕЛЯНСЬКЕ ГОСПОДАРСТВА. У ЧОМУ РІЗНИЦЯ?

У чи є різниця між земельними ділянками, наданими для ведення особистого селянського господарства (ОСГ) та для особистого підсобного господарства (ОПГ)?

Олександр ПОЛІЩУК

До набрання чинності Земельним кодексом (ЗКУ) в редакції 2001 р. земельні ділянки громадянам надавалися у власність та користування також і для ведення особистого підсобного господарства (далі — ОПГ). Згідно зі ст. 48 ЗКУ в редакції 1992 р. земельні ділянки ОПГ віднесені були до земель сільськогосподарського призначення.

Ст. 56 ЗКУ було встановлено, що для ведення ОПГ громадянам за рішенням місцевих рад передаються безоплатно у власність земельні ділянки, в ме-

жах населених пунктів, у розмірах, вказаних у земельно-облікових документах, або надаються безоплатно у власність у розмірі не більше 0,6 га.

За бажанням громадян їм додатково могли надаватися земельні ділянки у користування. Загальна площа цих ділянок не мала перевищувати 1 га. Як виняток, збільшення розмірів земельних ділянок до 2 га могло провадитися за погодженням з обласною Радою народних депутатів.

Отже, особливості земельних ділянок ОПГ:

Звертаюся з проханням надати роз'яснення щодо порядку оформлення права оренди під придбаним мною комплексом у Державного підприємства Міноборони України «Укрвійськбуд» на підставі договору купівлі продажу нерухомості 2003 року. Право власності на комплекс у складі столярної майстерні, складу для зберігання матеріалів підтверджене витягом про реєстрацію права власності на нерухоме майно КП «Криворізьке бюро технічної інвентаризації» від 29.04.2003 року.

Містобудівною документацією для обслуговування зазначеного комплексу обґрунтовано розмір земельної ділянки площею 0,5079 га. При погодженні містобудівного розрахунку управлінням Держземагентства у Криворізькому районі зазначено, що запроектована до відведення земельна ділянка облікована в державній статистичній звітності за формою 6-зем у землях оборони громадського призначення за Криворізькою КЕЧ району. Документи, що підтверджують виникнення права КЕЧ на користування землею до 2004 року, відсутні, земельна ділянка КЕЧ не зареєстрована в Державному земельному кадастрі, їй не присвоєний кадастровий номер.

За згодою КЕУ Південного оперативного командування від 08.06.2005 року на передачу до земель запасу органів самоврядування земельної ділянки військового містечка № 35, до складу якої входить і запроектована земельна ділянка під придбаним комплексом, Криворізькою КЕЧ району надана нотаріальна згода від 08.07.2009 року на відчуження земельної ділянки ПП Волотку О.В., на якій розташований належний мені на праві власності комплекс будівель і споруд.

Як мені діяти далі? Що потрібно, щоб отримати земельну ділянку в оренду для можливості здійснювати підприємницьку діяльність?

О. ВОЛОТКО,

приватний підприємець

м. Кривий Ріг
Дніпропетровської області

Фактична передача військового майна проводиться комісією у двомісячний термін після прийняття відповідного рішення. Така передача оформляється актом приймання-передачі, який підписується головою і членами комісії та затверджується органом, якому передається це майно.

Крім того, звертаємо увагу:

- Комісія, про яку йдеться вище, утворюється рішенням відповідного органу, якому передається військове майно.
- Військове майно втрачає статус «військового» з дня затвердження акта про його приймання-передачу.

Як видно з Вашого листа, всі необхідні погоджувальні документи щодо передачі військового містечка разом із земельною ділянкою вже є. На сьогодні необхідно, аби орган місцевого самоврядування створив комісію та виконав дії, визначені вищезгаданою постановою. При цьому, Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» не є перпоною для таких дій.

- надання їх у межах населених пунктів, у тому числі і в містах;
- граничний розмір земельної ділянки, який може надаватися безкоштовно у власність — 0,60 га;
- понад площу 0,60 га земельні ділянки для ведення ОПГ могли надаватися лише у користування загальною площею до 1 га.

ЗКУ в редакції 2001 р. земельні ділянки для ведення ОПГ були вилучені та натомість введені земельні ділянки для

ведення особистого селянського господарства (ОСГ).

На відміну від ОПГ вони могли надаватися як в межах, так і за межами населених пунктів. Відповідно до ст. 121 ЗКУ гранична площа земельних ділянок, які можуть передаватися безкоштовно у власність громадянам — 2 га. При цьому в деяких містах, мотивуючи відсутністю у генеральних планах сільськогосподарських земель, для ОСГ землі не виділяють.

Згідно зі ст. 5 ЗУ «Про особисте селянське господарство»

для ведення ОСГ використовують земельні ділянки розміром не більше 2,0 га, передані фізичним особам у власність або оренду. Тобто громадянин має право отримати у власність або у користування не більше ніж 2 га землі. Крім того, ч. 5 цієї ж статті встановлено, що громадяни, які реалізували своє право на безоплатну приватизацію земельної ділянки для ведення ОСГ в розмірі менше 2,0 га, мають право на збільшення земельної ділянки в межах норм, установлених ст. 121 ЗКУ для ведення ОСГ.

- **ХАРКІВЩИНА.** Печенізький районний суд області задовольнив позов Чугуївської міжрайонної прокуратури про повернення державі трьох земельних ділянок загальною площею 0,3 га, які знаходилися у незаконному користуванні з 2005 року.

- **ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА.** Богородчанський районний суд Івано-Франківської області задовольнив позов прокуратури та зобов'язав незаконного власника повернути півгектара землі, що знаходиться на березі струмка, громаді села Гута.

КОРОТКО ПРО ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Троє громадян отримали ділянки для індивідуального дачного будівництва на підставі розпорядження місцевої адміністрації.

Однак прокурорська перевірка встановила — під забудову віддали землі прибережної захисної смуги Печенізького водосховища, що заборонено законом.

У зв'язку з цим прокуратура направила позов до суду.

Наразі згідно з судовим рішенням державні акти на землю визнані недійсними, незаконних користувачів зобов'язано повернути прибережені землі, що були у незаконному користуванні майже 10 років, державі.

КОРОТКО ПРО ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Гутянська сільська рада передала у власність одному із мешканців села земельну ділянку загальною площею 0,55 га та вартістю 33 тис. грн, що знаходиться на березі струмка.

Таким чином, орган місцевого самоврядування проігнорував вимоги законодавства, що забороняє передачу у приватні руки ділянок в прибережних захисних смугах водних об'єктів.

У зв'язку з цим, прокуратурою Богородчанського району заявлено позов, який Богородчанським районним судом задоволено та зобов'язано незаконного власника повернути землю громаді села.

Від редакції

Частиною другою статті 60 Земельного кодексу України встановлено, що вздовж річок, морів і навколо озер, водосховищ та інших водойм з метою охорони поверхневих водних об'єктів від забруднення і засмічення та збереження їх водності встановлюються прибережні захисні смуги.

Прибережні захисні смуги встановлюються по берегах річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

- а) для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менш як 3 га — 25 м;
- б) для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 га — 50 м;
- в) для великих річок, водосховищ на них та озер — 100 м.

При крутизні схилів більше трьох градусів мінімальна ширина прибережної захисної смуги подвоюється.

Прибережні захисні смуги встановлюються на земельних ділянках усіх категорій земель, крім земель морського транспорту.

Згідно зі статтею 59 цього ж Кодексу земельні ділянки прибережних захисних смуг громадянам можуть передаватися на умовах оренди для сінокосіння, рибогосподарських потреб, культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних і туристичних цілей, проведення науково-дослідних робіт тощо.

- **КИЇВЩИНА.** Вишгородський районний суд скасував розпорядження Вишгородської районної державної адміністрації про передачу земельної ділянки резервного фонду у власність особі, яка не мала права на її отримання.

КОРОТКО ПРО ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Вишгородська райдержадміністрація передала земельну ділянку резервного фонду у власність особі, яка не мала права на її отримання. Відповідно до вимог законодавства України право на отримання такої землі мають лише громадяни, які були членами колишніх колективних сільськогосподарських підприємств або є працівниками соціальної сфери і проживають на території відповідної ради.

Вишгородський районний суд задовольнив позов прокуратури Київської області в

інтересах Новосілківської сільської ради. Своім рішенням суд скасував розпорядження Вишгородської районної державної адміністрації та визнав недійсним державний акт на право власності на земельну ділянку площею 0,25 гектара.

Від редакції

Питання створення та використання резервного фонду земель регулюється Указом Президента України від 8 серпня 1995 року № 720 «Про порядок паювання земель, переданих у колективну власність сільськогосподарським підприємствам і організаціям». Так, статтею 7 цього Указу встановлено, що створюваний під час передачі земель у колективну власність резервний фонд використовується для передачі у приватну власність або надання у користування земельних ділянок переважно громадянам, зайнятим у соціальній сфері на селі, а також іншим особам, яких приймають у члени сільськогосподарських підприємств або які переселяються у сільську місцевість для постійного проживання.

- **ПОЛТАВЩИНА.** Розпорядження голови Полтавської РДА про передачу землі фермерському господарству вартістю понад мільйон гривень скасовано.

КОРОТКО ПРО ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Полтавська райдержадміністрація надала землі фермерському господарству для ведення товарного сільськогосподарського виробництва в обмежене користування на умовах сервітуту без виготовлення проекту землеустрою.

Від редакції

Згідно зі статтями 99 та 100 Земельного кодексу земельні сервітути встановлюються для проходу, проїзду до сусідньої земельної ділянки, водовідведення, прокладання лінійних комунікацій тощо без вилучення з користування землі у власника або основного користувача, а лише обмежуючи його. Для ведення товарного сільгоспвиробництва договір сервітуту не є прийнятним.

Крім того, сервітут встановлюється на сформованій земельній ділянці. У випадку встановлення сервітуту на землях запасу необхідно спочатку сформувавши земельну ділянку і лише потім укласти договір земельного сервітуту, але для цілей, передбачених статтею 99 Земельного кодексу України.

ВАШ КОНСУЛЬТАНТ

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації — Серія КВ № 20126-9926Р від 6 серпня 2013 року, видане Державною реєстраційною службою України. Журнал видається українською, російською (змішаними мовами).

Адреса редакції: 02002, м. Київ, вул. Луначарського, 12-58.
Тел.: (044) 541-04-87, (050) 7-000-779.
e-mail: vash-konsultant@ukr.net

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції — Серія ДК № 3723 від 26 лютого 2010 року, видане Державним комітетом телебачення та радіомовлення України.

Передрук матеріалів без письмового погодження з редакцією заборонено. Редакція отримані матеріали не рецензує, але редагує за правописом.

© «Ваш консультант», 2014.

Формат 84x108/16. Друк офсетний. Зам. 0009. Наклад 500 прим.
Підписано до друку 20.06.2014. Друк: ФОП Колесник О. А.

«ВАШ КОНСУЛЬТАНТ»

*Земельні, цивільні, господарські,
адміністративні відносини, податки*

ОТРИМАТИ ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ В РЕЖИМІ ОН-ЛАЙН
З ПОДАЛЬШИМ ЇХ ОПУБЛІКУВАННЯМ
НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ — ЦЕ МОЖЛИВО,
ЯКЩО ВИ ПЕРЕДПЛАТИЛИ
«ВАШ КОНСУЛЬТАНТ» НА 12 МІСЯЦІВ!

**Передбачаємо, що ця інформація одразу
викличе запитання — як бути тим,
хто передплатив журнал, наприклад,
на друге півріччя 2014 року?**

Відповідь така:

**ПЕРЕДПЛАТИТИ ЖУРНАЛ
НА ПЕРШЕ ПІВРІЧЧЯ 2015 РОКУ.**

**Як це зробити, поки не оголошено передплату друкованих
засобів масової інформації на наступний рік?**

Треба звернутися до редакції:

■ **за телефоном 050-7-000-779**

або

■ **надіслати запит на таку поштову адресу:
02002, м. Київ, вул. Луначарського, 12-58**

або

■ **на e-mail: vash-konsultant@ukr.net**

Вам буде вислано рахунок для оплати.

**Передплатити журнал на 2015 рік уже зараз — вигідно,
бо ви зробите це за нинішніми цінами — нижчими за ті, які будуть.
Видавнича вартість одного випуску журналу становить 15 гривень.**

**ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС ЖУРНАЛУ
ЗА КАТАЛОГОМ ВИДАНЬ УКРАЇНИ**

86006